

Täysistunto

Perjantai 17.12.2021 klo 10.00—14.55

4.4. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Esitellään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 29.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 2 tuntia, eli jakso tulee päättymään viimeistään 15.50. — Edustaja Kiviranta esittelee, olkaa hyvä.

Keskustelu

12.49 **Esko Kiviranta kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajana valtiovarainvaliokunnan ehdottamat vajaan 10 miljoonan euron lisäykset OKM:n hallinnonalan noin 7 400 miljoonan euron budjettiosuuteen. Lisäksi OKM-osuuteen sisältyy kolme lausumaehdotusta. Muilta osin valiokunta on osoittanut vain tavanomaisena pidettävää kriittisyyttä.

Arvoisa puhemies! Kansallisen lukutaitostrategia 2030:n valmistuttua on tärkeää saada käyntiin pysyvä valtakunnallinen lukutaito-ohjelma, jonka toimeenpanoon lisätään puoli-toista miljoonaa euroa. Tämän lisäksi kohdistetaan yhteensä 390 000 euroa Lastenkirjainstituutin Lukemo-portaaliin sekä 300 000 euroa Lukulahja lapselle -ohjelmaan. Valiokunta lisää myös 100 000 euroa varhaiskasvatuksen ammattilaisille järjestettävään tasa-arvokoulutukseen, samoin 100 000 euroa kehotunnekasvatukseen.

Lasten ja nuorten yksinäisyyden vähentämiseen lisätään 250 000 euroa. Tämä määräraha osoitetaan Turun yliopiston opettajankoulutuslaitokselle niin sanottuun School to Belong -ohjelmaan. Valiokunta ohjaa myös 50 000 euroa lisää Vapaa-ajattelijain Liitto ry:lle ja 150 000 euroa Helsingin juutalaisen seurakunnan turvallisuuteen. Lintulan Pyhän Kolminaisuuden luostarin kehittämiseen ohjautuu siihenkin 50 000 euroa. Järjestöjen valtionavustuksiin lisätään 1,4 miljoonaa euroa.

Lisää rahaa saavat naisjärjestöt ja kotitalousneuvontajärjestöt, kuten Maa- ja kotitalousnaisten Keskus, Marttaliitto ja Finlands svenska Marthaförbund. Järjestöpotista rahaa saavat myös Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry, Karjalan Liitto ry, Kriittinen korkeakoulu, Suomi-koulut ja Kansanvalistusseuran ylläpitämät Etäkoulu Kulkuri ja Nomadskolan.

Kotimaisten kielten keskus saa lisää 100 000 euroa, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 120 000 euroa ja Luonnontieteellinen keskusmuseo 600 000 euroa. Alvar Aallon arkkitehtuurin maailmanperintöluetteloesityksen valmisteluun ehdotetaan 120 000 euroa.

Tytytyväisyytensä valiokunta ilmaisee siihen, että rahapelitoiminnan tuottojen lasku kompensoidaan ja että edunsaajien asema säilyy kuluvan vuoden tasolla myös ensi vuonna. Mitä taiteilijoiden sosiaaliturvaan tulee, valiokunta katsoo, että on perusteltua arvioida, voitaisiinko taiteilija-apurahoista siirtyä taiteilijapalkkaan. Syksyllä 2022 käynnistyvään kuntien yhteiseen e-kirjasto-hankkeeseen valiokunta ohjasi vuosi sitten miljoona euroa ja nyt ehdotetaan toista miljoonaa.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Taidetestaajat on Suomen suurin kulttuurikasvatusohjelma, joka tarjoaa kaikille Suomen 8-luokkalaisille ja heidän opettajilleen 1—2 vierailua lukuvuodessa korkealaatuisen taiteen pariin. Taidetestaajat-toiminnan jatkamiseen valiokunta lisää 1 350 000 euroa.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että näyttelypalkkiomallin jatkorahoitus turvataan. Kottimaisten nykytaiteilijoiden taideteosten hankintaan lisätään 100 000 euroa. Rahaa ohjataan myös seuraaviin kohteisiin, jotka edustavat sitä eduskunnan joululahjarahojen ominta olemusta: Yläneen Luontokapinetin 20-vuotisjuhlanäyttelyyn, sotakorvausalue Vegan kunnostamiseen Pietarsaareissa, Samuelin Poloneesin 50-vuotisjuhlaan Turussa, Työväen Musiikkitapahtuman 50-vuotisjuhluvuoteen, Kemijoen kulttuurituki ry:lle Karvalakki-oopperan tuotantoon, seurantaloiden korjausavustuksiin, Autiorannan puiseen riippusiltaan Haapajärvellä, Nuutajärven Lasikylän rakennusten kunnostukseen, Suomen Jazzliiton kiertuemallin kehittämiseen, WIFT ry:lle sukupuolten tasa-arvon kehittämiseen audiovisuaalisella alalla, Sarka maatalousmuseon koneellistamisnäyttelyyn Loimaalla, Riuttalan Talonpoikaismuseon kunnostamiseen Kuopiossa, Sodan ja rauhan -keskus Muistille näyttelyhallintajärjestelmän kehittämiseen, Etelä-Pohjanmaan Lottaperinne ry:lle arkistojen järjestämiseen ja Sauvon Elävän Kulttuurin Seura ry:n toiminnan kehittämiseen. Saanko pari minuuttia lisää, pari kappaletta lisää? [Naurua]

Valiokunta lisää 200 000 euroa sellaisten nuorten liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen, jotka muuten eivät liiku tai liikkuvat vain vähän. Nuorisotyön ja nuorten syrjäytymisen vastaisen työn edistämiseen valiokunta lisäsi 160 000 euroa. TATin yrityskylätoiminnan kehittämiseen lisättiin 200 000 euroa ja nuorten yrittäjyyden edistämiseen 100 000 euroa.

Valiokunnan lausumaehdotukset koskevat maahanmuuttajien kotoutumis- ja kielitaitokoulutuksen resurssien turvaamista, yksityisen kopioinnin hyvityksen riittävää määrärahaa sekä lainauskorvausten nostamista pohjoismaiselle tasolle, ja e-kirjojen ja e-äänikirjojen saattamista lainauskorvauksen piiriin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri Andersson, joka tuuraa myös ministeri Kurvista, jotenka 10 minuuttia on esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

12.55 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Hallituksemme tavoitteena on koko yhteiskunnan osaamistason nostaminen ja koulutuksen tasa-arvon vahvistaminen. Tutkimusnäyttö osoittaa, että oppiminen uhkaa eriytyä Suomessa, ja tiedetään, että koko 2010-luvun ajan tätä eriytymiskehitystä on myöskin tapahtunut. Osalla lapsista ja nuorista menee hyvin, mutta huonosti pärjäävien osuus kasvaa. Siksi koulutuksen laatuun ja tasa-arvoon on panostettava voimakkaasti. Muussa tapauksessa seurauksena on yhä suurempi oppimistulosten eriytyminen.

Tämän hallituskauden aikana koulutukseen suunnataan voimavaroja kaikille asteille. Koko yhteiskunnan osaamistason nostaminen on vaativa tavoite, ja sen edellytys on muun muassa, että onnistumme vahvistamaan lasten ja nuorten saamaa tukea.

Tärkeä osa hallituksemme työtä koulutuksen laadun ja tasa-arvon eteen on yli 300 miljoonan euron Oikeus oppia -ohjelma, jolla vahvistamme varhaiskasvatusta ja perusopetusta. Oikeus oppia -ohjelmaan on ensi vuoden budjetissa varattu yhteensä 155 miljoonaa euroa. Tämän ohjelman avulla toteutamme muun muassa kaksivuotisen esiopetuksen pilotointihanketta ja kehitämme kolmiportaisen tuen mallia. Lisäksi käynnistämme pilotin esi-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

ja alkuopetuksen kehittämiseksi. Perusopetuksen saralla Oikeus oppia -ohjelma mahdollistaa muun muassa työtä oppimistulosten eriytymisen ehkäisemiseksi. Vahvistamme oppimisen tukea ja koulutuksen laatua sekä tuemme joustavia ja yksilöllisiä siirtymiä varhaisina vuosina.

Hallitusohjelman mukaisesti varhaiskasvatukseen luodaan kolmiportaisen tuen rakenne ensi vuoden elokuusta lähtien. Siis jokaisen lapsen oikeudesta saada tarvittaessa tukea yksilölliseen kehitykseensä, hyvinvointiinsa ja oppimiseensa säädetään laissa, mikä on merkittävä ja kauan kaivattu parannus nykytilaan. Ensi vuonna voimaan tulevaan kolmiportaisen tuen toteuttamiseen käytetään 15 miljoonaa euroa vuodesta 2022 alkaen.

Nyky-yhteiskunnassa ei käytännössä pärjää ilman toisen asteen tutkintoa, ja jotta voimme varmistaa, että jokainen nuori kykenisi sen suorittamaan, on tukea vahvistettava kaikilla asteilla. Hallituskautemme aikana lasten ja nuorten saama tuki vahvistuu sekä perusopetuksessa että toisella asteella. Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluille on luotu sitovat mitoitukset, mihin on varattu vuoden 2022 osalta 20 miljoonaa ja vuodesta 2023 eteenpäin 29 miljoonaa. Mitoitukset tulevat voimaan asteittain niin, että kuraattorien osalta mitoitus tulee voimaan tammikuussa ensi vuonna ja psykologien osalta elokuussa 2023.

Oppivelvollisuuden laajentaminen tuli voimaan tänä syksynä, ja ensi elokuussa uudistuksen piiriin tulee seuraava ikäluokka. Tämän historiallisen uudistuksen merkitys on, että jokaista nuorta nyt tuetaan siirtymään toiselle asteelle ja suorittamaan toisen asteen tutkinto, ja niiden lukujen ja tietojen perusteella, mitä me jo nyt olemme saaneet oppivelvollisuus uudistuksen toimeenpanosta, näyttää, että näin tosiaan myöskin on toimittu ja tämä uudistus on myös lähtenyt tulemaan voimaan toivotulla tavalla. Jatkossa oppivelvollista nuorta ei jätetä yksin, vaan hänen tuestaan ja opiskelupaikan löytämisestä on vastuussa joko oppilaitos tai kunta.

Oppivelvollisuus uudistus on yksi tämän hallituksen suurimmista tasa-arvo- ja työllisyystoimista. Oppivelvollisuuden laajentamisen lisämäärärahat vuoden 22 talousarvioesityksessä ovat yhteensä 65 miljoonaa euroa, josta lukiokoulutukseen kohdentuu 29 miljoonaa ja ammatilliseen koulutukseen 14,4 miljoonaa euroa.

Ensi vuoden budjetissa ammatilliseen koulutukseen on suunnattu 70 miljoonaa euroa opetuksen ja ohjauksen resurssien vahvistamiseksi. Viime hallituskaudella toteutetut isot koulutusleikkaukset osuivat ammatilliseen koulutukseen erittäin kipeästi, ja opetuksen vahvistamiselle on ollut huutava tarve. Vuosien 19—22 aikana on ammatillisen koulutuksen rahoitusta vahvistettu yhteensä 250 miljoonalla eurolla. Tätä lisärahoitusta voidaan käyttää uusien opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen, nykyisten tuntiopettajien opetustuntimäärän lisäämiseen ja opetuksen tukihenkilöstön palkkaamiseen.

Varaamme uusien lähihoitajien kouluttamiseen 43 miljoonaa euroa ensi vuonna hoitajamitoitukseen vastaamiseksi, ja tältäkin osin tämä yhteenlaskettu summa, mikä on suunnattu erityisesti lähihoitajakoulutuksen volyymin kasvattamiseen, on ollut yli 130 miljoonaa euroa.

Haluamme tukea nuorten kouluttautumista ja työllistymistä myös oppisopimuksen keinoin. Käynnistämme kolmivuotisen kokeilun, jossa kohdennamme alle 20-vuotiaiden vaila toisen asteen tutkintoa olevien koulutuskorvauksiin yhteensä 15 miljoonaa euroa eli 5 miljoonaa euroa vuodessa ensi vuodesta alkaen. Tämän kokeilun tavoitteena on katsoa, olisiko tämä sellainen keino, jolla me saataisiin lisättyä oppisopimuskoulutuksen piirissä opiskelevien alle 20-vuotiaiden määrää ja sitä kautta myöskin lisättyä oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta työnantajien silmissä.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Tänä päivänä yksikään ihminen ei pääse eläkeikään päivittämättä osaamistaan. Taito hankkia uusia taitoja läpi työuran on kyettävä takaamaan kaikille, ja erityistä huomiota pitää kiinnittää siihen, että osaamisen päivittäminen ei jää ainoastaan jo valmiiksi osaavien etuoikeudeksi.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen merkitys hyvinvoinnille, työllisyydelle ja tasa-arvolle on valtava, ja myös työllisyysasteen vahvistaminen edellyttää, että koulutukseen panostetaan voimakkaasti myös tulevina vuosina.

Sen lisäksi, koska kollegani Antti Kurvinen valitettavasti on estynyt sairaustapauksen vuoksi, esittelen hyvin lyhyesti myöskin kollega Kurvisen puolen tästä OKM:n pääluokasta.

Arvoisa puhemies! Ensi vuonna eduskunnan myöntämin varoin nostetaan suomalaisten osaamista ja vahvistetaan myös tutkimusta. Taiteen ja kulttuurin rahoituksella tuetaan luovaa työtä ja tuotantoa sekä niiden tasa-arvoista saatavuutta. Liikuntaan ja nuoriin suunnatulla rahoituksella edistetään liikunnallista elämäntapaa, hyvinvointia ja terveyttä. Opintotuen tuloarvoja nostamme neljänneksellä. Rahapelitoiminnan aleneman osalta valtio tulee hätiin ja tukee Veikkauksen edunsaajia heidän tärkeässä työssään. Tulevien vuosien osalta olemme kaikki vielä vaikeiden pohdintojen edessä. Viime viikolla parlamentaarinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan työryhmä esitti, että tki-rahoituksen nostamiseksi säädetään rahoituslaki sekä laaditaan lakisääteinen kehyskautta pidempi tk-rahoituksen suunnitelma.

Haluan myöskin kollega Kurvisen puolesta kiittää eduskuntapuolueita sitoutumisesta tieteen ja tutkimuksen rahoituksen parantamiseen. Yhdessä meidän on myös pidettävä mukana koko Suomi, sen laaja korkeakoulu- ja tutkimuskenttä sekä yritykset pienistä suuriin.

Valtiovarainvaliokunta piti mietinnössään tärkeänä korkea-asteen koulutuksen saaneiden osuuden lisäämistä ja korkeakoulutuksen alueellisen riittävyyden varmistamista. Näihin tarpeisiin pyritään vastaamaan osin myös vuoden 22 talousarvioon liittyen pian päätettävillä korkeakoulujen aloituspaikkalisäyksillä. Alueellisia työvoimatarpeita tukevat osaltaan pian päätökseen tulevat koulutusvastuumuutokset.

Valtiovarainvaliokunta on lisännyt noin 4,5 miljoonaa euroa taiteen ja kulttuurin edistämiseen, millä mahdollistetaan muun muassa kuntien yhteisen e-kirjastohankkeen, Luku-lahja lapselle -toiminnan ja Taidetestaajat-toiminnan jatkuminen. Lisäksi rahoitusta on kohdennettu muun muassa taide- ja kulttuuritapahtumien järjestämiseen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä kiitokset valtiovarainvaliokunnalle näistä lisäyksistä, jotka ovat erittäin tärkeitä kulttuurin ja taiteen toimijoille. Valtion ensi vuoden talousarvio antaa hyvät työkalut edistää niitä tavoitteita, jotka eduskunta on yhdessä asettanut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ennen kuin mennään debattiin, korjaan äskeistä ilmoitustani, eli kello 14.50 päättyy tälle asialle nyt varattu aika.

Mennään debattiin. Ne edustajat, jotka haluavat osallistua keskusteluun, nousee seisomaan ja painakaa V-painiketta. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

13.05 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa ministeri, kiitoksia tästä esittelystä. Kiitoksia myöskin jaoston puheenjohtajalle. Toivotan opetus- ja kulttuuriministereille, molemmille, oikein paljon hyvää joulua koko sivistysvaliokunnan puolesta!

Mutta itse asiaan. Oppivelvollisuuden laajentaminen tuli tänä vuonna voimaan, ja kyse hän on siis perustuslain mukaisesta oppivelvollisuuskoulutuksesta. Perustuslain mukaan

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

sellaisen koulutuksen pitää olla maksutonta. Nyt kuitenkin osa oppilaista maksaa, osa ei. Oletteko pohtineet opetus- ja kulttuuriministeriössä, että tämä korjattaisiin, koska siitä on myös tullut ihan näyttöä, että se ei ole järkevää?

Sitten kaiken kaikkiaan tästä oppivelvollisuuskoulutukseen varatusta rahasta on nyt tullut jonkin verran palautetta syksyn aikana, että se ei riitä. Ja erityisesti lukiokoulutus on hankaluuksissa. Ammatillisessa koulutuksessa jotenkin selvitään, mutta lukiokoulutuksessa on hankaluuksia — jossa on jo muutenkin sitä rahoitusvajetta 100 miljoonan edestä. Oletteko pohtineet, että toisitte siitä lisätalousarviolla korjauksen? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

13.06 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustaitojen vahvistaminen on aivan välttämätön edellytys osaamistavoitteidemme saavuttamisessa, ja kuitenkin esimerkiksi heikkojen lukijoiden osuus on Pisa-tuloksissa tuplaantunut 2000-luvulla sinne 14 prosenttiin. Kaksi vuotta sitten valtiovarainvaliokunta laittoi joululahjarahan turvin alulle lukutaitostrategian ja vuosi sitten sille jatkoksi pysyvän lukutaito-ohjelman. Budjetin pohjassa lukutaitorahaa ei kuitenkaan vielä ole, mutta tänäkin vuonna valtiovarainvaliokunta esittää sille jakamatonta varaa yhteensä 1,8 miljoonaa euroa. Esitänkin ministeri Anderssonille toivomuksen, että lukutaito saisi jatkossa pysyvän rahoituksen sinne kehikseen, ja kysynkin ministeriltä, olisikohan tämä mahdollista.

Ja sitten terveiset sinne ministeri Kurviselle: Äänikirjojen ja e-kirjojen suosio on kasvanut, ja niitä lainataan myös kirjastoista, mutta niistä ei makseta kirjailijalle sitä lainauskorvausta. Valtiovarainvaliokunta esittää lausumaa lainauskorvauksen ulottamisesta e-kirjoihin ja e-äänikirjoihin, ja tämä vaatisi tuekseen pienen lakimuutoksen, pari lisättävää sanaa lakitekstiin. Toivottavasti hallitus tuo tämän lakimuutoksen pian eduskuntaan — siitä tosiaan ministeri Kurviselle terveiset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

13.07 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppivelvollisuuden uudistus on nyt lähtenyt käyntiin, ja siitä on jo alkanut tulemaan palautetta. Yksi palaute on se, että edelleenkin oppilaat eivät ole ihan samanarvoisessa asemassa, koska oppimateriaaleista suurin osa on siirtynyt digitaalisiksi, mutta sitten on olemassa oppilaita, joiden vanhemmat ovat varakkaampia ja joilla on sitten mahdollisuus ostaa kirjat omille nuorilleen, eli osalla on kirjat joka tapauksessa vanhempien maksamana ja sitten se toinen osa saa tyytyä näihin digitaalisiin oppimateriaaleihin.

Toinen kysymykseni koskee tätä hallitusohjelman tavoitetta siitä, että vuonna 2030 olisi 50 prosenttia nuorista korkeakoulutettuja. Nyt jos katsomme tilastoja, niin tilastojen mukaan tällä hetkellä miehistä 40 prosenttia on korkeakoulutettuja ja naisista 60 prosenttia, eli tässä on 20 prosentin gäppi. Kysyisin: millä tavalla huomioitte jatkossa sen, että nimenomaan pojat tarvitsevat sitä tukea, jotta saataisiin tasapainoa siihen, että näihin korkeakouluihin hakeutuisi [Puhemies: Kiitoksia!] suurin piirtein yhtä paljon molempia sukupuolia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

13.08 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus ei ole eliitin etuoikeus vaan kaikkien oikeus. Ei ole tärkeämpää tavoitetta hyvän elämän kannalta kuin se, että koulutuksen ovet ja etäyhteydet avautuvat kaikille sitä haluaville ja tarvitseville. Myös elinkeinoelämä tarvitsee osaajia. Tästä kiitos hallitukselle. Nyt on toteutettu koulutuspolitiikan suunnanmuutos ja korkeakouluihin on lisätty 10 000 aloituspaikkaa ympäri Suomen.

Korkeakoulujen keskittämisestä on siirrytty kohti elinkeinoelämän osaamistarpeisiin vastaavaa koulutuspolitiikkaa. Näitä tarpeita on kuitenkin edelleen, ja esimerkki siitä löytyy omasta maakunnastani. Tarvitsemme edelleen kiperästi 60 aloituspaikkaa sähköinsinöörien koulutukseen.

Haluan lämpimästi kiittää tulleista hyvistä panostuksista. Saimme muun muassa 300 000 euroa Kanta-Hämeeseen yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen. Yrittäjyyskasvatusta lisäämällä ja ammattikoulutusta vahvistamalla voimme vastata krooniseen osaajapulaa. Arvoisa ministeri Andersson, [Puhemies koputtaa] millaisiin toimiin hallitus ryhtyy ammatillisen koulutuksen arvostuksen nostamiseksi [Puhemies: Kiitoksia!] ja yrittäjyyskasvatuksen vahvistamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Koponen, Noora.

13.10 **Noora Koponen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kaikki tässä salissa tiedämme, että kuluneet pari vuotta ovat olleet erityisen haastavia meidän lapsille ja nuorille. Opetus- ja varhaiskasvatushenkilöstö on tehnyt valtavan työn lastemme eteen viemällä oman osaamisensa ja työaikansa äärirajoille, jotta yksikään lapsi ei häviäisi huomattomasti. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että hallituksen toimilla vahvistetaan lasten ja nuorten hyvinvointia ja ennaltaehkäistään ongelmien kasautumista.

Haluan kiittää hallitusta siitä, että lasten ja nuorten hyvinvointiin panostetaan muun muassa säätämällä oppilashuoltomitoituksesta ensi vuodesta alkaen. 29 miljoonaa euroa on merkittävä panostus psykologien ja kuraattorien lisäämiseksi kouluihin.

Myös lapsen varhaisvuodet ovat valtavan tärkeitä kehityksen kannalta. Jos lapsi ei tuolloin saa tarvitsemaansa tukea, voivat seuraukset olla haastavat. Nyt hallitus panostaa myös varhaisiin vuosiin selkeyttämällä lapsen oikeutta saada tarvitsemaansa tukea varhaiskasvatuksessa.

Näillä sanoin on hyvä toivottaa hyvää joulua kaikille Suomen lapsille ja heitä opettaville ja heistä huolehtiville aikuisille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

13.11 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä valtiovarainvaliokunnan lisäykset ovat todella tervetulleita, ja oli erittäin hieno asia, ettei valtiovarainvaliokunta joutunut kompensoimaan rahapelituottojen alenemaa, vaan hallitus itse sen kompensoi. Tämä ongelma tietenkin on edessä vielä tulevaisuudessa, ja sen suhteen päätöksiä ei ole vielä tehty. Ja tähän koskee esimerkiksi koko kulttuuri- ja taidekenttää, mutta myös esimerkiksi tieteen ja tutkimuksen rahoitusta.

Viime aikoina on puhuttu paljon mielenterveyskriisistä, lasten ja nuorten mielenterveyden kriisistä. On erittäin hienoa, että hallitus on mittavasti lisännyt koulutukseen rahoitusta

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

ja nimenomaan lisännyt rahoitusta sillä tavalla, että niitä turvallisia aikuisia olisi läsnä koulussa enemmän. Mutta me tarvitaan vielä syväluotaavampaa analyysia siitä, miksi meidän lapset ja nuoret tällä hetkellä näyttävät voivan niin huonosti. Siihen eivät välttämättä aina pelkät resurssilisäykset [Puhemies koputtaa] riitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

13.12 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väestömme ikääntyy, ja huoltosuhde muuttuu epäedulliseksi. Tarvitsemme yhä enemmän työtätekevää väestöä, joka pitää pystyssä tätä yhteiskuntaamme. Tällöin olisi myös hyödyllistä, että meillä olisi terveydeltään hyvinvoivia kansalaisia, jotta näistä arjen töistä ja askareista selvitäisiin. Valitettavasti juuri julkistetut koululaisten Move-mittaukset antavat melko tylyn kuvauksen tulevaisuudesta sen suhteen, miten hyvin meidän tulevaisuuden tekijät, eli lapset ja nuoret, voivat ja suoriutuvat. Uusien mittaustulosten mukaan jopa 40 prosentilla viidennen ja kahdeksannen luokan oppilaista voi olla jo nyt vaikeuksia pärjätä arjessa heikon fyysisen kunnon vuoksi.

Fyysinen kunto on sidoksissa usein myös psyykkiseen hyvinvointiin, ja kun tiedämme, että kolmasosa sairaseläkkeistä johtuu mielenterveydellisistä syistä, ja kun sen lisäksi tiedämme tämänhetkisen tilanteen nuorten henkisestä hyvinvoinnista, niin meillä on todelliset haasteet käsissämme. Liikunnan merkitystä tulee nostaa isommin esille, puhutaan koko kansakunnan voinnista ja suorituskyvystä kaikilla sektoreilla. On hyvä, että hallituksella on toimia myös liikunnan lisäämiseksi. Pystymmekö vastaamaan [Puhemies koputtaa] tähän haasteeseen riittävän hyvin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen Ari, olkaa hyvä.

13.13 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Raha ei tosiaan ole ratkaisu kaikkeen. Lasten ja nuorten mielen ongelmat ja jaksaminen ovat kovasti pinnalla täällä eduskunnassa, ja hyvä niin. Ongelma on kasvanut jo nyt valtavaksi niin taloudellisesti kuin inhimillisesti.

Kenttää kuunnellessa tulee esiin, miten esimerkiksi koulujen vaatimukset itseohjautuvuudesta tuntuvat olevan monelle liian kovat, aivan kuten inklusion toimimattomuus. Kun edes toisen asteen opiskelijat eivät kykene vaadittuun itseohjautuvuuteen, niin miten sitä nuoremmat?

Toisena ongelmana voi mainita koulutusjärjestelmän uudistukset, jotka ovat osaltaan lisänneet paineita lasten ja nuorten elämään. Yhtenä esimerkkinä esiin voi nostaa lukiolaisia koskevan todistusvalintauudistuksen, jonka seurauksena ylioppilastodistuksen merkitys on kasvanut huomattavasti korkeakouluihin hakemisessa. Ministeri Andersson, tullaanko näitä uudistuksia arvioimaan kriittisesti ja etsimään ratkaisuja niihin? Ja mitä opettajien jaksamisen eteen tehdään?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

13.14 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen puheet ja teot ovat ristiriidassa. Hallitus puhuu koulutuksen kunnianpalautuksesta, vaikka tosi-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

asiassa kyse on määräaikaista hankerahoista. Hallitus puhuu tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan merkityksestä mutta kaavailee todellisuudessa leikkauksia. [Veronika Honkasalon välihuuto] Koulutuksen ja kasvatuksen hankeralli jatkuu. Hallitus leikkaa kautensa loppuun mennessä 100 miljoonaa euroa tieteestä ja tutkimuksesta. [Välihuutoja vasemmalta]

Opintotuen osalta ehdotimme täysistunnossa tulojen korotusta pysyvästi 50 prosentilla. Hallituspuolueet äänestivät tämän kokoomuksen vaihtoehtobudjettiin sisältyvän ehdotuksen kumoon, ja opintotuen tulojen korjaus jäi puolitiehen, vaikka se olisi ollut sekä opiskelijan että valtiontalouden etu.

Lopuksi: Tein syksyllä talousarvioaloitteen, jotta merkittäviä parannuksia vanhempien lukiutumuksissa lapsille aikaansaanut Lukulahja-hanke jatkuisi, [Puhemies koputtaa] ja on erittäin hyvä, että nämä rahat nyt saatiin [Puhemies: Kiitoksia!] ja tältä osin talousarvioaloitteeni toteutui.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

13.16 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kaikki olemme täällä hyvin tietoisia siitä, miten haastavia aikoja niin kasvatus- kuin opetuskentällä on eletty kahden viimeisen pandemiavuoden aikana aina varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin. Tiedämme opetushenkilöstön kuormittavuuden ja jaksamisen haasteet mutta myös lasten ja nuorten oppimisvajeeseen, hyvinvointiin ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat.

Vaikka esitän todella suuren kiitokseni lukuisista toimista, mitä teidän johdollanne, ministeri Andersson, on tehty, kysyisin silti: Miten me menemme tämän suon yli? Mikä olisi viestinne lapsille, nuorille, perheille ja koulujen henkilöstölle, jotka lähtevät joulunviettoon? Huolehtiiko ensi vuoden budjetti tarpeeksi heistä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

13.17 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kouluterveyskysely, opettajien kertoma, nuorten jengiytyminen — kaikki kertovat nuorten pahoinvoinnin kasvusta. Kiitos myös minulta oppilashuolto- ja opiskelijahuoltomitoituksista, joilla tähän hitusen vastataan. Samoin Harrastamisen Suomen malli on osa vastausta. Resursseja tarvitaan myös nuorisotyöhön ja kouluille tuotavaan nuorisotyöhön, etenkin kun koulupsykologien vakansseihin ei löydetä täyittäjiä ja auttavia aikuisia matalalla kynnyksellä uupuu.

Arvoisa puhemies! Kulttuuriala on ollut koko koronakriisin suurin kärsijä. Hallitusohjelmassa linjataan kompensatiosta Veikkauksen vähenevien määrärahojen osalta ja ylipäätään tavoitteista kulttuurin rahoituksen kasvulle. Näistä tavoitteista on pidettävä kiinni.

Lämmin tuki myös edustaja Elorannan puheenvuorolle koskien näitä lainauskorvauksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Semi, olkaa hyvä.

13.18 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on Me-säätiön arvion mukaan yli 60 000 syrjäytynyttä nuorta. Nuorisotyöttömyys on yli 17 prosenttia, mikä on maailman mittakaavassa huomattavan suuri luku. Nuorten syrjäytymisen alkujuuret syntyvät usein jo varhaiskasvatuksen aikana pahentuen sitten nuorisoihän tulles-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

sa. Toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen on se piirre, mikä tapahtuu — toisen asteen koulutusta ei enää suoriteta — ja vaikeudet lisääntyvät sitä kautta. On hyvä, että nyt on sattunut rahaa varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen ja oppivelvollisuuden laajentamiseen, mikä on erittäin hyvä asia. Kiitos tästä ministerille. Mutta sitten se jatkotyö: Kuinka tätä seurataan sitten, että voidaan paneutua ja lähteä auttamaan [Puhemies koputtaa] näitä hädässä olevia ja opiskelun ulkopuolelle jääviä ihmisiä? Miten tämä seuranta [Puhemies: Kiitoksia!] tulee tapahtumaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Gustafsson, olkaa hyvä.

13.19 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsoo asioita vähän pidemmällä perspektiivillä, niin täytyy olla iloinen, lähes onnellinen siitä, että hallitus on kyennyt toteuttamaan alkutaipaleellaan näitä merkittäviä uudistuksia, mitkä liittyvät varhaiskasvatuksen maksuihin, oppivelvollisuuden laajentamiseen, yliopistojen aloituspaikkojen lisäämiseen, ammatillisen koulutuksen opettajamäärän palauttamiseen entiselle tasolle ja niin edelleen.

Mutta minulla on iso huoli. Tänään — ne, jotka kerkesivät lukea Helsingin Sanomia — oli monta sivua lasten ja nuorten henkisestä pahoinvoinnista. Hallitus on tehnyt siinäkin nyt hyviä päätöksiä, jotka liittyvät opiskelijahuollon vahvistamiseen. Mutta sanoisin kyllä näin, että nyt pitää kyllä laittaa viisaat päät yhteen: Mitä vielä voimme tehdä lyhyellä ja pidemmällä [Puhemies koputtaa] aikavälillä lasten ja nuorten [Puhemies: Kiitoksia!] henkisen pahoinvoinnin vähentämiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

13.20 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa sen kun jatketaan sekä nuorten että valtion resurssien hukkaamista. Pakkoruotsista pidetään kynsin hampain kiinni, vaikka se tietää valtavia menoja valtiolle ja tarpeettomia hankaluuksia monelle nuorelle. Sen sijaan, että kannustaisimme nuoria valitsemaan itselleen tarpeellisimman kielen, pakotetaan heidän kouraansa ruotsin kielen oppikirja. Tämän seurauksena monen koulutielle heitetään tarpeettomia esteitä, joiden vaikutukset voivat ulottua kauas. Kun koulutyöhön viritetään tällaisia monen kohdalla varmasti laukeavia ansoja jo varhaisessa vaiheessa, ei pitkälle tähtäävä kouluttautuminen vaikuta houkuttelevalta vaihtoehdolta. Pelkkä oppivelvollisuuden täyttäminenkin voi tuntua rämpimiseltä. Kielitaidosta ei toki ole kenellekään haittaa, mutta siitä on, jos sen pakkosyöttö johtaa opiskelumotivaation romahtamiseen. Ministeri Andersson, miksi te aloitate selvityksen pakkoruotsin palauttamiseksi yo-kirjoituksiin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

13.21 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos jaoston puheenjohtajalle, ministerille puheenvuoroista. Hallituksen tutkimus- ja koulutuspoliittiset tavoitteet ovat erinomaisia, mutta teot eivät kaikki ole. Erityinen huoli on tieteestä ja tutkimuksesta. Tämä hallitus leikkaa tämän kautensa loppuun mennessä tieteestä 100 miljoonaa euroa. Jo uhka siitä karkottaa osajia Suomesta, se karkottaa investointeja Suomesta.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Erityinen toive oli, kun hallitukseen tuli tiedeministeri, että nyt tapahtuu jotain erinomaista. Nyt tapahtuukin leikkauksia. Uskon, että ministeri Kurvinen on tehnyt parhaansa, mutta jostain syystä hän ei hallituksesta ole saanut tukea. Onneksi tuli parlamentaarinen työryhmä, jossa yhdessä sovittiin parlamentaarisesti, että tki-panostuksia nostetaan 4 prosenttiin sillä tavalla, että se tehdään kehyksien sisällä 200 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä on sama esitys, mikä on itse asiassa kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa. Te voisitte ottaa sen, ministeri, käyttöön. Kysynkin nyt, miksi hallitus ei itse tehnyt näitä toimia, kun itse kannattaa näitä [Puhemies koputtaa] ja oppositio kannattaa, ja kysyn, lupaatteko te, [Puhemies: Kiitoksia, aika!] että vuoden 2023 budjetissa toteutuu parlamentaarisen työryhmän tahto? [Jukka Gustafsson: Eikö kehyksissä tarvitsekaan pysyä?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

13.23 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Anderssonille ja Kurviselle merkittävästä työstä koulutuksen ja sivistyksen eteen ja kiitos valtiovarainvaliokunnalle panostuksista esimerkiksi Nuori Yrittäjyys -koulutukseen ja Yrityskylä-toiminnan laajentamiseen. Koko Suomessa on tällä hetkellä pulaa osaavista työntekijöistä, ja on tärkeää, että oppisopimuskoulutusta kehitetään yhtenä polkuna ammattiin, alan vaihtamiseen ja työhön. Oppisopimus on yksi tärkeä, joustava opinpolku suomalaisessa koulutusjärjestelmässä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ilmoitti eilen nostavansa koulutuskorvausta kolmeksi vuodeksi nuorten oppisopimuskoulutuksessa. Tämä on todella tärkeä päätös. Nyt yrityksillä on mahdollisuus saada tuntuvasti enemmän rahaa siitä, että he työllistävät nuoren, joka oppii parhaiten tekemällä. Käytännön tekijät, kisällit löytävät luontevan reitin tehdä työtä ja oppia mestarin rinnalla ja valmistua ammattiin. [Puhemies koputtaa] Kysyn ministeriltä: Voisiko kokeilusta tehdä mahdollisimman pian pysyvän?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

13.24 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Parlamentaarinen tki-työryhmä sai tosiaan työnsä maanantaina valmiiksi ja löysi, voi jopa sanoa, historiallisen sovun tutkimus- ja innovaatorahoituksen kasvattamisesta, ja tällä viikolla sitten Teknologiateollisuus vastasi ja kertoi 57 yrityksen sitoumuksesta 10 miljardin tki-investointeihin. Odotan mielenkiinnolla ja innostuksella myöskin muiden toimialojen vastineita tähän, koska yhdessä meidän tietysti täytyy tämä tavoite saavuttaa.

Jotta tki-tavoitteet voidaan saavuttaa, meidän on pystyttävä pitämään huolta myöskin osaamisesta ja osaavan työvoiman saatavuudesta sekä koulutuksen ja tutkimuksen laadusta. On syytä huolehtia, että me ei yhdellä kädellä kaiveta kuoppaa ja sitten toisella yritetä sitä täyttää. Tämä liittyy tietysti paitsi tieteen ja koulutuksen rahoitukseen myöskin esimerkiksi kansainvälisten osaajien integraatioon, ihmisten työkykyyn ylipäätään.

Mitä tulee korkeakoulutuksen saavutettavuuteen, niin Uudenmaan nuoret odottavat ministerin huomiota ja päätöksiä myöskin siitä, että täällä nuorten ei tarvitsisi lähteä niin kauas kouluttautumaan, vaan aloituspaikkoja olisi tarpeeksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

13.25 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistys- ja tiedejaostossa totesimme jo kuluvan vuoden talousarviota koskien, että lukutaitostrategian valmistuttua on tärkeää saada käyntiin pysyvä valtakunnallinen lukutaito-ohjelma. Pidämme välttämättömänä, että lukutaito-ohjelman toimeenpanon vaatimat resurssit otetaan huomioon määrärahaehyksessä. Lisäsimme nyt lukutaito-ohjelman toimeenpanoon 1,5 miljoonaa euroa ja 300 000 euroa Lukulahja lapselle -ohjelman jatkamiseen.

Talouden kasvun ja kansalaisten hyvinvoinnin kannalta on myös tärkeää vähentää niin sanottua hyvinvointivelkaa ja oppimisvajetta. Näiden purkamiseen on jo osoitettu lisäresursseja, mutta pandemian jatkuessa niiden riittävyyttä on vielä arvioitava erityisesti lasten ja nuorten koulutukselle sekä kulttuurille.

Valiokunta korostaa tutkimusrahoituksen pitkäjänteisyyttä. Suomen Akatemian myöntövaltuus vastaa onneksi ensi vuonnakin kuluvan vuoden tasoa. Tki-ryhmässä parlamentaarisesti painotimme, että tki-rahoituksen kasvattamiselle asetettu neljän prosentin tavoite bkt:stä [Puhemies koputtaa] on mahdollista toteuttaa vain jos lähtötilanne vuoden 2023 jälkeen ei ole liian alhainen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, aika! — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

13.26 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kirjastot ovat suomalaisen demokratian peruskiviä. Olen hirvittävän iloinen siitä, että sivistys- ja tiedejaostossa saimme jälleen kerran lisärahoitettua tätä kirjastojen digitalisaatioon liittyvää hanketta.

Siihen aivan olennaisella tasolla liittyy kysymys lainauskorvauksista ja niiden ulottamisesta e-kirja-aineistoihin. Olimme jo jaostossa valmistautuneet tätä rahallisesti tukemaan, kun kävi sitten ilmi, että emmepä sitä nyt voi tehdä, sillä se vaatii toden totta sen lakimuutoksen, ja siksi kirjassimme vahvan lausuman ministerille terveisenä, että pian tämä lakimuutos plus siihen tarvittava resurssi — joka on kohtuullisen kokoinen, ei liian iso ollenkaan vaan päinvastoin ihan sopiva, joten ministeriö voi hyvillä mielin sitten tehdä tämän lakimuutoksen, mitä koko valiokunta edellyttää. Lisäksi edellyttämme, että hyvään, [Puhemies: Kiitoksia, aika!] tuttuun tapaan saamme nämä pohjoismaiselle tasolle. Siitä tarvitaan ratkaisu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

13.27 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Hallituksella on todella hyvä tavoitteet, mutta valitettavasti te esitätte ratkaisuiksi paljon pientä kivaa. Lasten ja nuorten ja myöskin opetus- ja varhaiskasvatushenkilökunnan ongelmat siellä luokkatiloissa, siellä kouluissa ja siellä päiväkodeissa ovat niin suuria, että näillä silpuilla ja hankkeilla niitä ei ratkaista. Mitoitukset eivät auta, kun resursseja ei ole. Oppilashuolto ja kouluterveydenhuolto ovat kriisissä. Ammattilaisia ei siis ole.

Teillä on myöskin käynnissä tällainen ideologinen Sitra-hanke, jossa muun muassa määritellään sivistys-sana uudelleen. Sen sijaan teillä pitäisi olla täysin uudenlainen lapsiperhe- ja koulutuspoliittinen ohjelma ja linjaus, jossa keskitytään niiden lasten ja nuorten ongelmiin ja autetaan perheitä.

Nyt te olette lähteneet tällaiselle ideologiselle linjaukselle, pidennätte oppivelvollisuutta, jaatte silppua ja hanketta. Milloin sinne kouluihin saadaan työrauha?

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

13.29 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opintotuen tulo-rajat luovat keinotekoisia köyhyyttä. Teimme jo kaksi vuotta sitten lakialoitteen tulorajojen korottamisesta 50 prosentilla pysyvästi. Tutkimuksen mukaan tämä lisäisi sekä opiskelijoiden toimeentuloa että työllisyyttä ja julkisyhteisöjen nettotuloja.

Hallitus antoi marraskuussa viimein esityksen tulorajojen korottamisesta mutta vain 25 prosentilla ja vain vuoden määräajaksi. Eduskunnan käsittelyssä kaikki asiantuntijatahot, myös Kela, puolsivat pysyvää korotusta. Hallituspuolueet vastustivat. Ministeri Kurvinen perusteli järjenvastaista ratkaisua täällä salissa: ”Meillä opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmius tehdä tästä pysyvä heti, jos sellainen sopimus syntyy.” Ministeri, mihin sopimukseen ministeri Kurvinen viittasi? Vastustitteko te tulorajojen pysyvää korotusta? [Puhemies: Kiitoksia!] Eivätkö opiskelijat enää vuonna 2023 tarvitse parempaa toimeentuloa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

13.30 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukemisen hyödyt ovat kiistattomat. Hieno joululahja Suomen lapsille on se, että valtiovarainvaliokunta päätti myöntää lukutaito-ohjelmaan puolitoista miljoonaa euroa lisärahaa. Erityisesti poikien lukemisen vähäisyydestä ollaan huolissaan — syystäkin. Sekä pojat että tytöt tarvitsevat rohkaisua lukuharrastukseen. Monissa kodeissa ja kouluissa ympäri Suomen tehdään hyvää työtä lukuharrastuksen edistämiseksi. Äskén kävin kolmasluokkalaisten poikani kanssa kirjastossa, kun opettaja oli kehottanut hankkimaan pulpettikirjan.

Nykyään kirjoja paitsi luetaan myös kuunnellaan paljon. Monet kirjat ovat saatavilla e-kirjanakin eli sähköisessä muodossa. Lainauskorvauksilla on suuri merkitys maamme kirjailijoille ja kääntäjille. Kiitän valtiovarainvaliokuntaa, jonka lausuman mukaan e-kirjat ja e-äänikirjat tulee saada pian lainauskorvauksen piiriin. Haluaisin kysyä ministeriltä: Osaatteko sanoa, miltä tilanne nyt näyttää? Onko valmistelua? Saadaanhan e-kirjat lainauskorvauksen piiriin mahdollisimman pian?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Otetaan tähän väliin ministerille 3 minuuttia, vastauspuheenvuoro.

13.31 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille monista erinomaisista kysymyksistä ja huomioista.

Minä aloitan edustaja Tynkkysen kysymyksellä siitä, miksi on aloitettu tämä selvitys pakollisen ruotsin kokeen palauttamisesta ylioppilastutkintoon, ja syy on oikeastaan se, että hallitusohjelmassa on kirjaus, jossa ikään kuin ilmaistaan hallituksen tahtotila, että näin pitäisi olla. En itse arvioi, että tullaan ryhtymään mihinkään lainsäädännöllisiin toimiin tämän asian eteen tällä hallituskaudella, mutta on ihan hyvä, että asiaa selvitetään, niin että sitten kaikilla on tieto siitä, mitä se tarkoittaisi, ja jos joku joskus haluaa sitä tehdä, niin sillä aikataululla se sitten pitäisi tehdä. Itse en pidä sitä kannatettavana tässä tilanteessa siitä syystä, että juuri viime hallituskaudella tehtiin muutoksia, joilla lisättiin ylioppilastutkinnon vaativuutta, kun siinä nyt pitää suorittaa viisi pakollista koetta.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Tämä kytkeytyy oikeastaan laajempaan kysymykseen lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja pärjäämisestä ja myöskin todistusvalinnasta, minkä edustaja Koponen tässä nosti esille. Kun me tehdään koulutuspoliittisia ratkaisuja ja linjauksia tässä salissa ja tässä talossa, niin meidän on pakko myöskin arvioida sitä, miten se vaikuttaa nuorten kokemaan paineeseen, minkä tyyppisiä seurauksia niillä koulutuspoliittisilla valinnoilla tulee olemaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Tästä syystä tullaan myöskin nyt ensi vuoden aikana järjestämään korkeakoulujen kanssa tähän todistusvalintaan liittyen pyöreän pöydän keskustelu, missä käydään läpi sitä, tarvitaanko tähän pisteytystyökaluun mahdollisesti muutoksia ja miten korkeakouluissa siihen suhtaudutaan, koska ne siitä viime kädessä päättävät. Mutta tässäkin suhteessa, kun muutoksia tehdään, pitää muistaa, että silloin, kun nuoret aloittavat opinnot lukiossa, heillä pitää olla tieto siitä, millä kriteereillä tämä sisäänotto korkeakouluihin tehdään. Eli me emme voi vain muuttaa näitä isoja opiskelijavalintaan liittyviä ratkaisuja eri vuosina diametraalisesti eri suuntiin, vaan tässäkin pitää edetä harkiten ja muistaa myöskin nuorten oikeusturva ja se, miten nämä tehtävät muutokset vaikuttavat nuorten opiskeluvalintoihin.

Me emme tee vain määräaikaista resurssien parannuksia tällä hallituskaudella, vaan koulutuksen rahoitusta parannetaan kaikilla koulutusasteilla tämän hallituskauden aikana niin pysyvillä merkittävillä lisäyksillä kuin sitten määräaikaistavilla merkittävillä lisäyksillä.

Se, miten Sitran sivistystyöhankkeet liittyvät minun toimialaani tai työhöni, jäi täysin epäselväksi tässä keskustelussa.

Oppivelvollisuuden osalta eduskunta on edellyttänyt hallitukselta erittäin laajaa seurantaa. Tullaan seuraamaan, miten tämä kustannuspuoli toteutuu. Tullaan totta kai seuraamaan myöskin, miten oppivelvollisuuden tavoitteet toteutuvat, ja on itse asiassa jo julkaistu tämä erittäin kattava toimeenpanosuunnitelma. [Puhemies koputtaa] Ministeriön virkamiesten mukaan se on historiallisen laaja, eli mitään uudistusta ei olla koskaan aikaisemmin näin tarkasti ja laajasti seurattu kuin mitä oppivelvollisuuden osalta tullaan tekemään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski.

13.35 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On oikeastaan musiikkia korville kuulla se näin erilaisena oppijana, mitenkä nyt satsataan, mitä hallitus on tehnyt päätöksiä. Pidän tätä tehostettua tukea erittäin hyvänä asiana. Se tuo mahdollisuuksia meille kädellisille oppijoille paljon enemmän kuin voisi uskoakaan. Samalla tämä oppisopimuskoulutuksen alle 20-vuotiaalle oleva kolmevuotinen kokeilu on aivan loistava juttu. Tietysti itse toivoisin, että jo suoraan peruskoulusta voisi olla vielä enemmän mahdollisuuksia mennä oppisopimuskoulutuksen kautta työelämään.

Mutta yksi asia, mikä on ratkaisematta, on se, että kuinka mahdollistamme oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimuksen käytössä työssä oppimisen mahdollisuudet. Pk-sektorin yrityksissä, missä on 15 työntekijää, ei ole kerta kaikkiaan resursseja, eli nyt meidän pitäisi löytää joku kanava, [Puhemies koputtaa] että meillä on tuki, joka mahdollistaa työssäoppimisen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

13.36 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutustaisena kansanedustajana on ollut ilo olla mukana tässä hallituksessa. On ollut ilo myös

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

seurata tiede- ja kulttuuriministerin uutta linjausta Suomen korkeakoulupolitiikasta. Tämän hallituksen tiede- ja kulttuuriministerien johdolla on esimerkiksi lisätty 10 000 aloituspaikkaa korkeakouluihin ja myönnetty uusia koulutusvastuita ympäri Suomen. Tätä alueiden tasapuolista kehittämistä edistävää hajautettua ja saavutettavaa koulutusta on kuitenkin vastustettu, ja perusteluksi on esitetty opetuksen tason heikkeneminen. Kysyisinkin paikalla olevalta opetusministeriltä: Mitä te sanoisitte näille maakuntien yliopistokeskuksissa opiskeleville nuorille? Saavatko he heikompa opetusta kuin yliopistopaikkakuntien yliopistoissa? Onko huoli opetuksen heikosta tasosta turha vai aiheellinen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

13.37 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aloitan aforismilla: ”Älä kysy, mitä maksaa koulutus. Kysy, mitä maksaa kouluttamattomuus.” Eli voimia ministerille tärkeään työhön. Tulevaisuutemme kannalta tärkeä asia.

Oppivelvollisuusiän noston yhteydessä luvattiin useammankin ministerin suulla, että kaikki kulut korvataan kunnille ja koulutuksenjärjestäjille. Nyt kuitenkin on 2. joulukuuta, pari viikkoa sitten, tullut opetus- ja kulttuuriministeriöltä lisäsuoritepäätös ammatillisen koulutuksen järjestäjille, joka tarjosi kyllä kylmää kyytiä ja ikävän pettymyksen monelle koulutuksenjärjestäjälle, jotka olivat ottaneet opiskelijoita sisään tämän vuoden aikana siinä uskossa, että kulut korvataan täysimääräisesti. Nyt tämä lisäsuoritepäätös antaa sen viestin, että ei korvata, ja päätökseen ei voi hakea muutosta. Asiasta on kirjallinen kysymys sisällä, ja tiedustelen: Miten tämä asia nyt sitten ratkaistaan? Pitääkö lupaus?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

13.38 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan ihan siihen, mistä tämä keskustelu alkoi. Oppimistulokset ovat heikentyneet matematiikan osalta. Kuulimme juuri, että ne ovat heikentyneet kaksikymmentä vuotta peräjäälkeen. Jos tämä kehitys jatkuu — tai ei se ole mikään kehitys, vaan romahdus — niin ei Suomea tulla enää katsomaan minään oppimisen mallimaana. Voi olla, että mennään esimerkiksi Viroon katsomaan oppimisen mallimaata. En väitä, että se on tämän hallituksen vika, eikä varmaan edelliseenkään vika, mutta kysyn, mitä tässä pitäisi tehdä.

Kun opettajilta on kysytty, mitä pitäisi tehdä, niin he ovat tuoneet esille esimerkiksi koulujen työrauhan palauttamisen, kännyköiden kieltämisen oppitunneilla, opettajien paremman mahdollisuuden keskittyä opettamiseen kaikenlaisen hankehumpan sijasta ja myös sen asian, että inklusio ei ole onnistunut silloin, jos sitä ei ole riittävästi resursoitu. Kysynkin opetusministeriltä: oletteko valmiita kuuntelemaan opettajien viestiä, ja aiotteko tehdä jotain, että tämä matematiikan [Puhemies koputtaa] heikko osaaminen kääntyy paremmaksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

13.39 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vieraiden kielten asema tulee esille useilla politiikan sektoreilla. Niin koulutuksen, kaupan kuin kulttuurin-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

kin saralla puhutaan kansainvälistymisestä, ja erityisesti maahanmuutto tuntuu olevan hallituksen tärkeysjärjestyksessä korkealla. Minä haluaisin kuitenkin kiinnittää huomiota suomen kielen asemaan. Suomen kielen osaamistaso lapsilla, yhdessä matematiikan kanssa, on kaventunut, mistä kertoo niin Pisa kuin muutkin tutkimukset. Suomi on ollut aiemmin koulutuksen mallimaa ja korkea osaamistaso on ollut keskeistä menestykselle. Suomen kieli on ollut tässä avainasemassa.

Arvoisa ministeri, haluaisin kysyä teiltä: miten te aiotte puolustaa ja edistää suomen kielen asemaa, ja onko talousarviossa varattu tähän rahoitusta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Taee.

13.40 Hussein al-Taee sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, tänä päivänä digisyrjäytyminen on todellinen ongelma. Yhä useampi suomalainen kokee, ettei pysty käyttämään erilaisia älykännyköitä ja älylaitteita. Samanaikaisesti palvelumme siirtyvät nopeammin ja nopeammin kohti älylaitteita. Meidän täytyy nyt ottaa tästä koppia, pitää huolta siitä, että ikäihmiset ja muut, jotka saattavat tämän asian kanssa kamppailla, pystyvät maksamaan laskunsa netin yli, pystyvät asioimaan, tunnistautumaan verkossa ja hoitamaan omia asioitaan. Tänä päivänä kirjastot voisivat toimia paikkoina, joissa tämän tyyppistä opetusta voitaisiin viedä eteenpäin. Oletteko tätä harkinneet, ja miten kirjasto-verkkoa voitaisiin käyttää digisyrjäytymisen vähentämiseksi tässä maassa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

13.41 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osaamisen taso on tietysti kriittistä ja siinä keskeisenä osana matemaattisten aineiden ja tieteiden osaaminen, niin kuin nyt on puhuttu. Monissa Länsi-Euroopan maissa havahduttiin jo parikymmentä vuotta sitten tilanteeseen, että näiden aineiden suosio oli laskenut ja oli vaikea esimerkiksi löytää opiskelijoita yliopistoihin. Sitten ilmii on rantautunut Suomeen, vaikka vuosituhannen vaihteessa siitä ei ollut vielä mitään merkkiäkään.

Minä ajattelen, että tämä ei voi olla pelkästään määrärahakysymys — Viro on esimerkiksi mennyt meidän ohi Pisa-tuloksissa — vaan tässä on kyse myös henkimaailman asioista. Oletteko te itse asiassa ministeriössä miettineet tätä? Tiede ja teknologiahan tietysti antavat vastauksia moniin aikojen suuriin haasteisiin, ja siihen liittyy paljon kiinnostavuutta, mutta toisaalta kovat tieteethän ovat monessakin mielessä tavallaan ajan hengen vastaisia, koska ne vievät aikaa, työ on vaikeata, laboratoriolaitteet voivat hajota, se on objektiivista ja analyttistä. Siinä ei heti saa sellaista näkyvyyttä, kun taas someajassa korostuvat tämmöinen välittömyys [Puhemies koputtaa] ja erilaiset voimakkaat identiteettioliittiset näkemykset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

13.42 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että Veikkauksen edunsaajat saivat rahoituksensa ensi vuodeksi, mutta sen jälkeen tilanne on täysin avoin. Veikkauksen voittovarot eivät juuri tule kasvamaan, korkeintaan ehkä hie-man meidän hyväksymämme uuden liiketoiminnan ansioista, mutta se on suurin piirtein samalla tasolla jatkossakin. Olisi tärkeää saada mahdollisimman nopeasti se pysyvä ratkai-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

su, niin että edunsaajat, monet järjestökin, voisivat suunnitella tulevaisuuttaan. Ihan kysyisin arvoisalta ministeriltä: mikä on arvio siihen, milloin tällainen pysyvä ratkaisu saadaan aikaan tähän melkoisen merkittävään yhteiskunnalliseen ongelmaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Noora, olkaa hyvä.

13.43 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opiskelijat ovat pitkään olleet heikossa asemassa yhteiskunnassamme opiskeluiden ja työn yhdistämisen mahdollistamisen osalta. Tarpeettoman usein opiskelija jää heikossa taloudellisessa tilanteessa heikoille siksi, että järjestelmämme ei tue työn ja opintojen yhdistämistä. Opintotuen tulojen korotusta on edellä mainituista syistä odotettu pitkään. Budjetissa esitetään opintotuen tuloja korotettavaksi ensi vuodelle, jotta töiden ja opintojen yhteensovittaminen olisi opiskelijoille tapa turvata toimeentuloaan ja toisaalta hankkia työkokemusta.

Ajattelen, että opiskelijoihin kohdistuvia rajoitteita ja leikkureita on tärkeää vähentää ja päinvastoin vahvistaa opiskelijoiden saamaa tukea opiskeluun ja hyvinvointiin etenkin tämän rankan koronavuoden jälkeen. Tähän tulee olemaan entistä paremmat mahdollisuudet, sillä tulojen korotus maksaa arvioiden mukaan itsensä takaisin lisääntyneiden verotulojen kautta. Tiedämme myös, että korkeakoulutuspaikkoja lisäämällä voisimme vastata työvoimapulasta kärsivien alojen tarpeisiin. Kysynkin ministeriltä: [Puhemies koputtaa] miten hallitus aikoo edistää tätä asiaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

13.44 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maanantaina 13.12. julkaistiin parlamentaarisen tki-työryhmän raportti. Se sisältää elementtejä, joita kokoomus tukee: erillinen tki-rahoituslaki, laaja ja pysyvä t&k-verokannustin, lakisääteinen pitkän aikavälin tutkimus- ja kehittämisrahoituksen suunnitelma. Nyt kysymys kuuluukin: Aikooko hallitus laittaa toimeksi? Joko on käynnistetty valmistelu t&k-verokannustimesta? Millä aikataululla ministeri aikoo tuoda esityksen tki-rahoituslaista?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

13.45 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kulttuurin merkitys on kiistaton. Kulttuurialan toimijoita on tuettu koronavuoden yli jakamalla valtiontukea. Kuitenkin tärkeintä on se, miten me saamme heille pysyvää toimeentulon rakennetta. Työllä pitää voida tulla toimeen, ja siinä meillä on vielä tekemistä.

Kiitos esittävien taiteiden valtionosuusuudistuksesta. Siinä tehtiin historiallinen lisäys muun muassa esittävien taiteiden valtionrahoitukseen. Se oli ilman muuta oikea suunta.

Kiitos myös näyttelypalkkiomallista. Taiteen tekijöiden toimeentulo paranee sen myötä, ja tässä on kyse mielestäni myös isosta järjestelmätason uudistuksesta, uudenaikaisesta toimeentulon palikasta, joka toivottavasti tulee vain kasvamaan tulevina vuosina. Näyttelypalkkio on kuvataiteilijoille maksettavaa korvausta muun muassa museonäyttelytyön eteen tehdystä työstä: suunnittelu, ripustus, taiteilijatapaamiset. Me kaikki tiedämme, että nämä ovat työtä, mitä tällä hetkellä on tehty ilmaiseksi.

Miten hallitus aikoo [Puhemies koputtaa] jatkaa näistä hyvistä teoista?

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

13.46 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laajamittaisen maahanmuuton puolustajat ovat esittäneet väitettä siitä, että suomalainen koulujärjestelmä integroi maahanmuuttajataustaiset lapset yhteiskuntaamme. Ratkaisu on kuitenkin kääntynyt ongelmaksi. Meillä on jo peruskouluja, joissa suomen kieltä ei juurikaan kuule. Maahanmuuttajataustainen väestö kerääntyy tietyille alueille, minkä myötä vieraskieliset oppilaat muodostavat alueen kouluissa enemmistön. Suomea ei opi kotona, eikä sitä opi myöskään koulussa. Esimerkiksi Turun Varissuon alakoulussa lähes 90 prosentilla äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi. Valtaosa heistä on vielä syntynyt Suomessa. Tilanne on karmea yhteiskunnallisesti, mutta myös sen jäljelle jäävän 10 prosentin osalta. Pian meillä on kouluja, joissa edes 10 prosenttia ei puhu suomea. Se on karmea tulevaisuudenkuva. Arvoisa ministeri, miten puututte koulujen segregoitumiseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

13.48 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tynkkyselle pitää sanoa, että suomen kielen oppiminen on todellakin merkittävää. Vaikka valmiiksi ei suomea osattaisi, sen oppimiseen kannattaa panostaa. Tähän otti myös valiokunta kantaa, että kotoutumiskoulutuksen ja suomen kielen opetuksen resursseja kannattaa ja pitää lisätä.

Lisäksi haluaisin kiittää jaostoa meidän pitkästä ja monipolvisesta listasta, johon edustaja Kivirannallakin kului tovi. Sieltä etenkin Luonnontieteellisen museon toiminnan jatkon turvaaminen sekä täällä jo usein mainittu lukutaito-ohjelman puolentoista miljoonan euron lisäys olivat erittäin tervetulleita.

Opetuksen ja koulutuksen rahoituksen investointiluonne olisi myös hyvä paremmin ymmärtää ja käydä siitä tiivistä vuoropuhelua valtiovarainministeriön kanssa. Valtiovarainvaliokunta oli yksimielinen siitä, että lapsibudjetointia pitäisi pystyä paremmin seuraamaan, [Puhemies koputtaa] ja myös tätä vuoropuhelua kannattaa sinne VM:n suuntaan jatkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

13.49 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kolmen nuoren äitinä olen hyvin huolestunut siitä velkataakasta, jonka hallitus lykkää lapsillemme. On tärkeää, että me panostamme koulutukseen kestävästi. Kun te olette taitava poliitikko, ministeri Andersson, miten te olette menneet tekemään sellaisen, että keskeiset panostukset varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, ammatilliseen koulutukseen loppuvat kuin seinään ensi vuoden lopussa? Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa otetaan vähemmän velkaa, mutta nämä panostukset vakinaistetaan. Olette sanonut hiljattain, että aiotte vakinaistaa nämä pätkärahat. Miten te aiotte sen tehdä? Se olisi hyvä kuulla.

Edustaja Viitanen, suuresti arvostamani poliitikko, puhuitte aivan asiaa kirjastoista. Ne ovat meidän ylpeys. Mutta meidän pitää myöskin huolehtia, että kirjailijat ja kääntäjät saavat palkkansa. Siksi kannatamme lämpimästi kokoomuksessa sitä, että nostetaan nuo korvaukset pohjoismaiselle tasolle ja, arvoisa herra puhemies, myöskin huolehditaan e-kirjat eli siitä, että tämä on teknologiariippumatonta, niin että myöskin sitä kautta tekijät saavat

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

palkkansa. [Puhemies koputtaa] Se oli tärkeä puheenvuoro, ja toivottavasti hallitus sen myös toteuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

13.50 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kurvisen ja hallituskauden edeltäjien ja koko hallituksen johdolla on todella tehty suunnanmuutos Suomen korkeakoulupolitiikassa. Olemme lisänneet 10 000 aloituspaikkaa korkeakouluihin ja myöntäneet uusia koulutusvastuita ympäri Suomen. Konkreettinen esimerkki suunnanmuutoksesta on myös parin viikon takainen päätös, jolloin julkistettiin kolmen miljoonan lisärahoitus yliopistokeskuksille, ja myös Seinäjoen osalta tästä kiitän.

Hallitus siis edistää ryhdikkäällä tavalla saavutettavaa koulutusta. Se on opiskelemaan hakeutuvan nuoren, koko Suomen elinvoiman ja kaikkialla maassa osaavaa työvoimaa vaativan työelämän ja yritysten hieno mahdollisuus ja etu. Kysyisinkin: onko tämänkaltaisia [Puhemies koputtaa] koko Suomen elinvoimaa edistäviä päätöksiä vielä tulossa lisää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

13.51 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on monta vuotta kuultu kokoomuksen spinnausta siitä, että koulutuksen määrärahat olisivat vain määräaikaaisia, kun näin ei todellakaan ole. En ihan ymmärrä logiikkaa siinä: jos kritisoitte, että ne ovat määräaikaaisia, niin kai te sitoudutte siihen, että koulutuksen rahoituksen taso säilyy tai sitä nostetaan, jos te itse olette sitten kenties hallitusvastuussa? Samoin on jatkuvaa kritiikkiä siitä, että tieteen perusrahoitusta leikataan, kun mitään tällaisia päätöksiä ei tehdä.

Ihmettelen myös kokoomuksen kritiikkiä tulojen nostosta, kun samaan aikaan omassa vaihtoehtobudjetissanne ehdotatte, että korkeakouluopiskelijoiden asumistukea leikattaisiin. [Sari Sarkomaa: Ei pidä paikkaansa!] Itse asiassa suurin ongelma meillä on opintotuen taso. Sitä pitäisi nostaa! Se on myös keskeisten opiskelijajärjestöjen viesti. Pitää huomioida se, että kaikki opiskelijat eivät voi tehdä työtä opintojen ohella ja opiskeluaika [Puhemies: Kiitoksia!] on tarkoitettu opiskeluun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä kaksi vastauspuheenvuoroa. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

13.52 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osaamistason nostaminen on aivan välttämätön edellytys koko Suomen tulevaisuudelle. Varsin monet — noin 15, jopa 20 prosenttia lapsista, nuorista ja aikuisista — kokevat erilaisia oppimisvaikeuksia. Näitä ovat esimerkiksi lukivaikeudet ja neuropsykologiset ongelmat, ADHD, ADD ja niin edelleen.

Meillä on kuitenkin paljon ongelmia oppimisvaikeuksien varhaisessa tunnistamisessa. Liian usein käy niin, ettei oppimisvaikeuksia tunnisteta, ja samalla oikea-aikainen ja vaikuttava tuki niihin jää saamatta. Tämä tietenkin vaikuttaa yksilön oppimiseen ja laajassa mittakaavassa osaamistasoomme jopa kansallisesti. Sekä sivistysvaliokunta että valtiovarainvaliokunta ovat todenneet tarpeen kansallisesta toimenpideohjelmasta oppimisvai-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

keuksien tunnistamiseen ja tukeen liittyen. Voisimmeko saada tämän liikkeelle jo ensi vuonna?

Ministeri Kurviselle lähettäisin kysymyksen taiteilijoiden sosiaaliturvaan liittyen. Voisimmeko aloittaa taiteilijapalkkaa koskevan kokeilun siten, että taiteilija-apurahasta, johon liittyy paljon toimeentuloon vaikuttavia epäkohtia, voitaisiin siirtyä taiteilijapalkkaan? Tähän kiinnitimme muun muassa [Puhemies koputtaa] valtiovarainvaliokunnan mietinnössä huomion.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Risikko, olkaa hyvä.

13.53 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos mahdollisuudesta käyttää puheenvuoro tähän loppuun. Täällä on ollut ihan hyviä kysymyksiä mielestäni, ja minä itse juuri näitä e-kirjojen lainauspalkkioita ja näitä olisin kannustamassa, että niitä vietäisiin eteenpäin. Ja haluan muistuttaa siitä, että sivistysvaliokunnassa me ollaan tehty juuri tämä koulutuspoliittisen selonteon mietintö ja siellä on toistakymmentä erilaista lausumaa, ja toivon, että ne otetaan todella vakavasti ja niistä tulisi meille vaikka sitten tuonne sivistysvaliokuntaan vaikka tietoakin siitä, miten ne lähtevät nyt menemään, ja toivon, että se toimenpidesuunnitelma ja toimeenpanosuunnitelma, joka sivistyspoliittisesta tai koulutuspoliittisesta selonteosta tehdään, varmasti tehtäisiin sitten myöskin laajasti tuon koulutus- ja opetuskentän kanssa.

Kiinnitän huomiota perustaitoihin, myöskin siihen erilaisten oppijoiden oppimiseen, mitä edustaja Elorantakin täällä toi esille ansiokkaasti, ja sitten kiinnittäisin huomiota myös näihin lasten ja nuorten mielenterveysongelmiin. Kyllä olisin kiitollinen, jos opetus- ja kulttuuriministeriö alkaisi yhdessä vaikka [Puhemies koputtaa] sivistysvaliokunnan kanssa miettiä, mitä voidaan tehdä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

13.55 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Taas kerran erinomaisia ja erittäin laajoja kysymyksiä myöskin, mutta ajattelin, että aloitan kaikkein olennaisimmasta, mikä oli itse asiassa edustaja Satosen kysymys tässä: mitä pitäisi tehdä, jos katsotaan tätä pitkän aikavälin trendiä Suomessa.

Ensimmäinen asia, minkä itse nostaisin esille, on se, että kyllä meidän pitäisi pystyä, kaikkien puolueiden, jotka ovat edustettuna tässä talossa, sitoutumaan siihen, että tämä koulutuksen rahoituskehitys olisi plusmerkkinen Suomessa tulevaisuudessa. Sitä opetusalan ammattilaiset ennen kaikkea toivovat, että he voivat luottaa siihen, että resurssitaso tulee parantumaan — vaikka me emme voi sitoutua johonkin tiettyyn lukuun, niin kuitenkin siihen, että se suunta olisi parempaan päin. OECD julkaisi tämän syksyn alussa tietoja siitä, miten koulutusresurssit ovat kehittyneet eri OECD-maissa, ja Suomi oli yksi harvoista, joissa ne olivat laskeneet vuodesta 2012 vuoteen 2018. Eli vuonna 2018 käytettiin vähemmän rahaa per oppilas kuin vuonna 2012.

Oppimisen tuen järjestelmän kuntoon laittaminen on äärimmäisen tärkeä asia. Meillä on tällä hetkellä asiantuntijatyö käynnissä ministeriössä siitä, miten tätä järjestelmää pitäisi niin lainsäädännöllisesti kuin rahoituksellisesti uudistaa.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Lukutaito on mainittu monissa puheenvuoroissa. Se tulee kaikissa oppimistuloselvityksissä esille. Se on juurikin sitä suomen kielen taidon kehittämistä, siihen panostamista, että me edistämme lukutaitoa ihan varhaiskasvatuksesta lähtien.

Ja sitten myöskin tähän eriytymiskehitykseen puuttuminen, mitä edustaja Tynkkynen tässä nosti esille, eli se, että me voidaan tukea meidän vieraskielisiä oppijoita nykyistä paremmin tässä maassa ja että myöskin kuntatasolla tehdään toimenpiteitä, joilla estetään kaupunginosien välistä segregaatiota ja sitä myötä myöskin sellaista segregaatiota, joka näkyy koulupuolella. Kaikkein tehokkainta on se, että kaupunkisuunnittelussa, vuokra-asuntotuotannossa huolehditaan siitä, että ei synny tällaisia erillisiä köyhien ja rikkaiden asuinalueita, mutta kun se tilanne jo on päässyt syntymään, niin koulutuspolitiikan saralla voidaan esimerkiksi oppilaaksiottoalueen rakenteita ja rajoja muuttamalla pyrkiä puuttumaan segregaatioon, voidaan tasa-arvorahoituksen osalta pyrkiä puuttumaan segregaatioon, ja myöskin esimerkiksi katsomalla, missä kouluissa tarjotaan painotettua opetusta, voidaan pyrkiä lisäämään myöskin lähiökoulujen houkuttelevuutta entistä useammille oppilaille.

Paljon muitakin hyviä puheenvuoroja, huomioita on tässä noussut esille, joihin ei mitenkään ole mahdollista vastata tämän aikaraamin puitteissa, mutta ajattelin, että tähän isoon kuvaan ehkä on hyvä myöskin tässä lopuksi päättää.

Ja haluan myöskin omalta osaltani debatin päätteeksi toivottaa kaikille oikein hyvää joulua. Jään tänne toki myös edelleen seuraamaan keskustelua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

13.58 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Sivistys ja koulutus ovat kansakuntamme menestyksen ja hyvinvoinnin kivijalka. Suomi nousi hyvinvointivaltioksi tasa-arvoisen koulutusjärjestelmän avulla. Peruskoulun luojat ymmärsivät, että näin pienellä maalla ei ole varaa alakouluttaa tai menettää yhtään kansalaistaan. Yhtä merkittävä uudistus oli laajentaa oppivelvollisuus täysi-ikäisyyteen saakka. Koulutuksen arvo on kaikki kaikessa myös jatkossa. Koulutuspoliittisen selontekomme mukaan tulevaisuudessa vajaassa 70 prosentissa uusista työpaikoista tarvitaan korkea-asteen osaamista. Tavoitteemme on, että 25—34-vuotiaista vähintään 50 prosentilla on korkea koulutus. Sitran arvion mukaan tavoite voisi olla vielä korkeampi. Samalla on syytä muistaa, että tarvitsemme myös käytännön tekijöitä ja taitajia. Emme saa unohtaa arjen huippuosaajia, rakentajia, putkimiehiä ja -naisia, lähihoitajia, ammattilaisten osaamisen kehittämistä ja koulutusta. Oleellista on, että jokainen löytää vahvuutensa ja paikkansa yhteiskunnassa.

Arvoisa puhemies! Tiede- ja kulttuuriministeri Kurvinen ilmoitti eilen nostavansa koulutuskorvausta nuorten oppisopimuskoulutuksessa. Muutos koskee alle 20-vuotiaita, joilla ei ole tutkintoa lukiosta tai ammatillisesta koulutuksesta. Tämä on todella tärkeä päätös. Suomessa on tällä hetkellä pulaa osaavista työntekijöistä. Nyt yrityksillä on mahdollisuus saada tuntuvasti enemmän rahaa siitä, että he työllistävät nuoren oppisopimusopiskelijan, joka oppii parhaiten nimenomaan tekemällä. On tärkeää, että oppisopimuskoulutusta kehitetään yhtenä polkuna ammattiin, alan vaihtamiseen ja työhön. Toivoisin, että tästä kolmi-vuotisesta kokeilusta saadaan myönteisiä kokemuksia ja siitä tehdään pysyvä.

Arvoisa puhemies! Aiempina vuosina korkeakoulutusta on voimakkaasti keskitetty. Nyt korkeakoulutusta hajautetaan koko Suomeen, se on keskustan linja. Tämä hallitus on kes-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

kustalaisten tiede- ja kulttuuriministerien johdolla lisännyt 10 000 aloituspaikkaa korkeakouluihin ja myöntänyt uusia koulutusvastuita eri puolille Suomea, ja lisää on tulossa. Osaajia tarvitaan koko maassa, nuoret tarvitsevat mahdollisuuksia. Suomi tarvitsee elinvoimaa Mikkelistä Kokkolaan, Kuusamosta Kittilään.

Arvoisa puhemies! Tällä kaudella on toteutettu tärkeä oppivelvollisuuden laajentaminen. Ensimmäinen ikäluokka aloitti siinä elokuussa. Ensi syksynä alkaa tutkintoon valmistava koulutus. Kokonaisuutena tämä uudistus on suuri taloudellinen apu perheille. Valmistuminen ei jää kiinni parturin saksista tai lukiokirjoista. Koulupudokkaat poimitaan kyytiin ja pidetään mukana. Näin ehkäistään syrjäytymistä. Hallituksen tekemät rakenteelliset uudistukset kertovat rohkeudesta investoida tulevaisuuteen. Suuret kiitokset ministeri Anderssonille, että olette oikaisemassa ja toteuttamassa myös kansanopistojen materiaalmaksujen maksamisen osana oppivelvollisuuskoulutuksen maksuttomuutta.

Koronan jälkihoidossa tarvitaan erilaisia oppimisen polkuja, tarvitaan oppimisen tuen vahvistamista kaikilla kouluasteilla. Tarvitaan sekä perustaitojen että tulevaisuusvalmiuksien oppimista. Suomi tarvitsee koko elämän pituista oppimista ja osaamisen jatkuvaa päivittämistä. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden tuore palvelukeskus tarvitaan nyt kokoamaan ennakkointitietoa ja koordinoimaan alueellisia verkostoja täsmä- ja muuntokoulutusten toteuttamiseksi. Keskus voisi osaltaan tukea myös tulevaisuusvalmiuksien ja yrittäjyyteen liittyvien valmiuksien kehittämisessä. Moni harkitsee yrittäjäksi ryhtymistä. Jatkuva oppiminen pitää yrityksemme kehityksen [Puhemies koputtaa] ja kasvun aallossa mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

14.03 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Niin kauan siinä sitten menikin aikaa, kunnes edustaja Myllykoski tiesi olevansa keskustalainen, mutta mikäs siinä sitten on, meitä on Satakunnassa ilmeisesti aika paljonkin tietämättään keskustalaisia, kun tämä kouluverkon ja yliopistoverkon kehittämistyö on ollut meidän jokaisen satakuntalaisen kansanedustajan sydämen asia siellä, puoluekannasta riippumatta.

Alkuunsa täytyy kyllä sanoa, että on hienoa, että ministeri Kurvinen teki siitä totta sillä tavoin, että se on signaali suomalaiselle korkeakoulujärjestelmälle ja yliopistokeskuksille, että elintilaa tarvitaan, koska se jos joku mahdollistaa elinkeinoelämän ja koulutuksen nivoutumista paremmin yhteen. Jos me Satakunnassa podetaan sitä, että meille nyt tuli yksi maisteritutkintolinja niin kuin teollisuudenalalle... Kun meillä on vahva metallien jalostus, kemianteollisuus, erittäin korkea elintarviketeollisuus ja telakkateollisuutta mutta meillä ei valmistu yhtään diplomi-insinööriä, niin me olemme ikään kuin yliopistojen autonomian alainen renki, ja se napanuora pitäisi pystyä katkaisemaan sillä tavoin, että korkeakoulut joutuisivat huomaamaan tai ymmärtäisivät sen, että kyllä sitä pitää olla niillä paikkakunnilla, missä on nimenomaan se virkeä, vahva elinkeinoelämä, jonne tarvitaan osaajia, sillä se on samalla sitten myös veto- ja pitovoima, kun se työpaikka ja työllistyminen on siinä omassa maakunnassa.

Korona on kurittanut opetuksen ja kulttuurin ministeriön niin sanotusti hallinnon alla eläviä kansalaisia, lapsia, nuoria ja kulttuurin alalta elantonsa hankkivia toimijoita. On iloa ollut huomata, että hallituksessa ministeri Andersson on ponnekkaasti ottanut kantaa ja koko hallituksessa yhteistuumin on edistetty juuri sitä, että huomioidaan jo tässä vaiheessa, että koronan jälkeiseen aikaan on syytä varautua, eikä vasta sitten kun ollaan huomattu,

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

että maito on kaatunut jo moneen kertaan, vaan niin että nyt jo ollaan oltu kiinni siinä hetkessä, että meidän on kannettava huolta siitä. Kyllä nämä viimeaikaiset uutiset, erityisesti tuonne esiopetukseen, peruskouluun ja toisen asteen koulutukseen tulevat satsaukset, totta kai olisivat ilman koronaakin olleet erittäin tärkeitä, koska se nuorten jaksaminen ja selviäminen opinnoista näyttäytyy enemmän ja enemmän haasteellisena. Hyvä huomio oli omassa puheenvuorossaan ministerillä, että pitää seurata koko ajan tilannetta, kun tehdään opintopoliittista päätöksentekoa, mikä liittyy nimenomaan niihin ihmisiin. Se ei saa olla heilurimaista, vaan tilannetta seurataan koko ajan ja tehdään harkitusti ja vakaasti niitä päätöksiä, niin että mahdollistetaan poliittisen päätöksenteon seuranta ja sitä kautta mahdolliset korjaavat liikkeet.

Edelleen, mitä tuossa debatisinkin toin esille, meillä tämä oppisopimuskoulutus on tällä kertaa paras mahdollinen työllistymiseen johtava koulutusmuoto, mutta ei saa silti hukkaa siihen harhaan, sillä monesti isot yritykset rekrytoivat työntekijöitä oppisopimuskoulutuksen kautta. He tulevat toisesta työpaikasta houkuttelevampaan, isoon, isommalle työnantajalle, koska siellä on työehtosopimuksia parempia etuisuuksia ja niin edelleen ja ansiotaso on suurempi. Eli kun he ovat jo tulossa töihin, niin totta kai he myös sitten oppisopimuskoulutuksen kautta työllistyvät varhemmin. Se on hyvä oivaltaa.

Tähän kauniiksi lopuksi, arvoisa puhemies, tässä vaiheessa jo teillekin hyvää joulua, ja varsinkin huilatkaa viikonloppuna levollisesti. Samoin kaikille tässä keskustelussa mukana olleille ja ministerille jouluisat terveiset kotiin!

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia samoin. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

14.09 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Tämä hallinnonala on taustojeni ja arvopohjani kautta, voisiko sanoa, lempilapseni, johon kovin mielelläni kohdistan huomiota. Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävät ovat todella suoraan elämässä kiinni.

Molemmat ministerit ovat tehneet kovin hyvää työtä. On selvää, että ajat ovat olleet haasteelliset. Oikeastaan sekin kuvaus on turhan lattea. Menneet kaksi vuotta ovat olleet niin kasvatus-, opetus-, koulutus-, kulttuuri- kuin liikuntakentällä pandemiasta johtuen oikeastaan karmeaa aikaa. En tarkoita meitä päätöksentekijöitä vaan niitä ja sitä tekijöiden kenttää, jotka päivästä toiseen ovat aamulla nousseet ylös tekemään hyvinvointitekoja.

Täällä debatin aikana on noussut hyviä esimerkkejä siitä, missä olemme onnistuneet. Niiden taustalla ei ole puoluepoliittista hyrinää vaan tosiasioita tapahtuneista. Samaan sävelmään mahtuu toki myös se tosiasia, että monet huolet ovat edelleen akuutteja ja tulevaisuudessa on myös umpisumuisia näkymiä.

Puhemies! En tässä yhteydessä lähde luetteloimaan hallituksen suurtekoja, joita on kiistatta olemassa, vaan keskityn siihen maailmaan, mitä tulevan budjetinkin osalta on huomioitava. Meidän on uskottava siihen, että kansallinen sivistysperusta ladataan täyteen loistoon jo varhaiskasvatus- ja perusopetuksen aikana. Siellä on tilaisuus, siellä on nykyhetki, siellä on tulevaisuus. Vaikka meillä olisi kuinka kauniit puheet tai suurenmoiset opetussuunnitelmat, silti lapsen ja nuoren kohtaaminen, hiljainen pysähtyminen, aikuisen riittävä aika, kysymys ”mitä sulle kuuluu” ovat edelleen ylivoimaisia keinoja luoda sivistysperustaa, ihmisen kasvua ja tervettä itsetuntoa. Kyse on siis siitä, onko meillä mahdollisuutta, onko meillä tahtoa, onko meillä osaamista luoda opettajille ja kaikille alan ammattilaisille aikaa kohdata pieni ihminen. Tällä hetkellä sitä aikaa ei tarpeeksi ole. Kaikki nämä liitty-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

vät myös keskusteluun ryhmäkoosta, tuntimääristä, jaksamisesta, johtamisesta, inklusios-
ta, perustaidoista, työrauhasta ja siitäkin, meneekö aika papereihin vai ihmiseen.

Puhemies! On niinkin, että ihmisen elämässä jokainen hetki on arvokas. Sama kasvun
tarina jatkuu niin toisella asteella, korkea-asteella kuin koko jatkuvan oppimisen maail-
massa. Me emme siis pysähdy perusopetukseen vaan jatkamme elämää. Meillä ei siis ole
olemassa rajaa, jolloin voimme todeta, että enää ei ole väliä. Siksi jokainen elämänvaihe,
jokainen ensi vuoden budjettiin lyöty suurteko, vaikkapa korkeakoulujen aloitusmäärien
lisäykset pitkin valtakuntaa, yliopistokeskustukset tai kuraattori- ja psykologimitoitukset,
varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laatu- ja tasa-arvotyö, ammatillisen koulutuksen
opettajien ja ohjaajien palkkaamiset, Harrastamisen Suomen malli, lukutaitotyö, opintotu-
en tulorajojen nosto, varhaiskasvatuksen opettajien riittävyys ja vaikka mitä, ovat elintär-
keitä.

Puhemies! Sivistys ei ole pelkkää kasvatusta ja opetusta. Se on myös kulttuuria, tiedettä
taidetta, tutkimusta ja luovuutta. Ensi vuoden budjettiin osoitetut näyttelypalkkiot, yksityi-
sen kopioinnin hyvitykset ja luovia aloja tukevat rahastot antavat mahdollisuuden henki-
seen vaurastumiseen.

Lopuksi: Meidän on tehtävä kaikkemme, että tämä kansakunta liikkuu. Se pitää tehdä il-
man syyllistämistä mutta voimakkaasti kannustaen. Älylaitteiden myötä uskon meidän jo-
kaisen tämän tunnistavan: meillä muhii valitettava liikkumattomuuden pommi, joka vetää
hiukan ryhtiämme kumaraan, eikä sydämemme vahvistu. Se ei ole hyvä asia.

Puhemies! Sydämen pitää olla vahva.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu poissa, edusta-
ja Laukkanen poissa. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

14.14 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Hallitus puhuu työllisyysasteesta ja on huolis-
saan työvoiman määrästä tulevaisuudessa. Ratkaisuksi hallitus haaveilee laajamittaista
työperäistä maahanmuuttoa. Oman kansan edellytyksiä työllistyä laiminlyödään, koska
hallitus haluaa olla kaikista globaalisti vastuullisin ikinä, ja siinä maailmassa oma kansa
ensin -ajattelu on vahingollista. Hallitus unohtaa, että rapautuvana kansantaloutena Suomi
ei voi olla kokoaan suurempi ratkaisijana globaaleissa ongelmissa.

Suomen kansan vahvuus on ollut bildung, sivistys. Kansakunta on kehittynyt, yksilöi-
den tiedollinen, yhteiskunnallinen ja sydämen sivistys on kasvanut, ja perheen pöytään on
riittänyt itse ansaittua syötävää. Kaikkea tätä ollaan nyt murentamassa.

Sivistyksen on tietysti oltava elävä käsite, eikä kukaan kiistä globaalin vastuullisuuden
tarvetta. Poliittisesti motivoitunut oppineisto esittää kuitenkin ajatuksia, että koulutuksen
tehtävä ei ole tyydyttää työelämän osaamisvaatimuksia vaan tuottaa poliittisesti uudelleen-
määriteltä, globaalia vastuullisuutta painottavaa sivistystä. Tällaiset ajatukset aiheuttavat
tarpeetonta ja vahingollista vastakkainasettelua. Koulutukseen käytäntöön vietyinä ne ai-
heuttavat pahentavaa uusavuttomuutta.

Uusavuttomuutta syntyy, koska globaali vastuunkanto ei auta tyydyttämään yksilön tar-
vehierarkiaa. Sivistykseen on aina sisällytettävä myös pyrkimys ihmisen vastuuseen ja ky-
kyyn huolehtia itsestään ja lähimmäisistään globaalin vastuunkantamisen ohella. Jokainen
auttaja tietää, että toisten auttamisen tärkein edellytys on oma hyvinvointi. Tämä pätee niin
yksilön kuin yhteiskunnankin tasolla.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Niin sanottuja populistisia kansallismielisiä liikkeitä syytetään sivistyksen halveksimisesta ja helppojen ratkaisujen tarjoamisesta monimutkaisiin ongelmiin. Arjessa ihmisten elämänlaatu ja onnellisuus kiinnittyvät kuitenkin hyvin yksinkertaisiin ja läheisiin asioihin. Vastaväitteenä voikin todeta, että poliittisesti uudelleenmääritelty sivistys haluaa peittää yksilön yksinkertaiset murheet syyllisyydellä monimutkaisista, globaaleista ilmiöistä, joiden ratkaisuun yksilöllä on vähän tai ei mitään keinoja.

Sivistystyö ei saisi enää olla kansan valistamista ylhäältä alaspäin, mutta juuri siihen kollektiivinen vihervasemmistolainen ideologia pyrkii — oikeanlainen ajattelu annetaan ylhäältä, ja suut kiinni.

Työelämän osaamisvaatimukset ovat yksilöiden osaamisvaatimuksia. Yksilö ja perhe ovat ne yhteiskunnan yksiköt, jotka ovat ensisijaisessa vastuussa jokapäiväisestä toimeentulostaan. Yhteiskunnan tehtävänä on auttaa yksilöitä saavuttamaan parhaansa kunkin kykyjen mukaan niin, että he voivat huolehtia itsestään ja lähimmäisistään. Turvaverkkona yhteiskunta on vakuutus, jossa useat jakavat ja maksavat harvojen riskin. Vakuutus ei voi olla jotain, jossa enemmistö ulosmittaa vähemmistön maksamat edut.

Arvoisa puhemies! Jos Suomessa pitäisi valita vain yksi politiikan alue, johon keskittymällä vaikutetaan eniten tulevaisuuden Suomen ja sen yksilöiden hyvinvointiin, työvoiman määrään ja osaamiseen, se olisi nimenomaan lapsiperheiden asema sekä lasten ja nuorten kasvatus- ja koulutuspolku kehdestä työelämään. Valitettavasti tämä osa väestöstä voi yhä huonommin eikä se saa politiikassa tarvitsemaansa painoarvoa kauniista puheista huolimatta.

2000-lukua leimaavat lasten ja nuorten osaamisen hälyttävä lasku, oppilaiden ja koulujen eriytyminen, mielenterveysongelmien räjähdysmäinen kasvu sekä syrjäytyminen työelämästä. Nuorisotyön kenttätyöläisen sanoin: ”Ensin me aikuiset annoimme nuorille ilmastoahdistuksen, ja nyt tuli korona. En yhtään ihmettele, että nuoret ovat ahdistuneita. Elämän tarkoituksen löytäminen voi olla vaikeaa.”

Tämä hallitus ja tämä talousarvio kylvävät rahaa joka ilmansuuntaan ihan hyvällä tarkoituksella ja nysväävät oppivelvollisuuden jatkamisen kanssa. Uuden Sitra-vetoisen poliittisen sivistysmääritelmän sijaan tarvitsemme kokonaan uuden lapsiperhe- ja koulutuspolitiikan, joka keskittyy auttamaan nuoria löytämään itse [Puhemies koputtaa] ja toteuttamaan elämän tarkoituksensa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

14.20 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen vaihtoehtobudjetti sisältää merkittävät sivistyspanostukset. Panostamme kaikkiin koulutusasteisiin aina varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Priorisoimalla menoja pystymme tekemään merkittävät panostukset juuri sivistykseen ja osaamiseen.

Vahvistamme varhaiskasvatuksen laatua ja nostaisimme osallistumisastetta kohti pohjoismaista tasoa. Tämä edellyttää myös varhaiskasvatuksen ammattilaisten koulutusmäärien merkittävää nostoa. Muutamme 80 miljoonan euron määräaikaisen laadun ja tasa-arvon vahvistamisen rahoituksen pysyväksi omassa vaihtoehdossamme. Alennamme varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja 30 miljoonalla eurolla. Nostamme yliopistokoulutettujen varhaiskasvatuksen opettajien määrää 15 miljoonan euron panostuksella. Vakiinnutamme kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun pysyväksi toimintamalliksi.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Arvoisa puhemies! Me kokoomuksessa haluamme, että opettajat voivat keskittyä perustyöhönsä. Siksi teemme nimenomaan pysyviä panostuksia perusopetuksen kehittämiseen hallituksen hankerallin sijaan. Muuttaisimme 60 miljoonan euron määräaikaisen tasa-arvo-rahoituksen pysyväksi määrärahaksi. Uudistamme kolmiportaista tukea, jotta oppilaat saavat riittävän ja yksilöllisen tuen. Uudistamme oppilas- ja opiskelijahuoltoa, jotta jokainen saa tarvitsemansa tuen ajoissa. Emme siirrä koulukuraattoreita ja psykologeja kouluista rehtoreiden ulottumattomiin hyvinvointialueille.

Puolustamme lukioita. Tällä hetkellä lukiokoulutuksen rahoitus ei turvaa riittävällä tavalla laadukkaan opetuksen järjestämistä. Korjaamme lukiokoulutuksen rahoitusvajetta 50 miljoonalla eurolla. Käynnistämme lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistuksen, jotta rahoitus vastaisi paremmin todellisia kustannuksia.

Lisäksi kokoomuksen vaihtoehdossa vahvistetaan ammatillista koulutusta. Ammatillisen koulutuksen osaamisperusteisuutta ei saa murentaa oppivelvollisuuden laajentamisen varjolla. Hallituksen määräaikaiset hankerallit eivät tuo pysyvää parannusta ammatillisen koulutuksen tilanteeseen. Kokoomuksen vaihtoehdossa teemme ammatillisen koulutuksen 70 miljoonan euron opettaja- ja ohjaajaresurssin määräaikaisesta rahoituksesta pysyvän.

Arvoisa puhemies! Emme ole vielä saaneet selitystä sille, miksi ihmeessä kokoomuksen ehdottama opintotuen tulorajojen nostaminen pysyvästi 50 prosentilla ei hallitukselle kelvannut, vaan hallitus toteutti määräaikaisen, vain vuoden mittaisen korotuksen ja 25 prosentilla. Kokoomuksen ehdotus 50 prosentin pysyvästä opintotuen tulorajojen nostosta olisi ollut sekä opiskelijan että valtiontalouden näkökulmasta vaikutuksiltaan positiivinen. Nyt matalat tulorajat ovat ahkeruuden ja kannustavuuden jarru ja aiheuttavat keino-tekkoista opiskelijaköyhyyttä. Arvoisa hallitus, miksi kokoomuksen ehdotus tulorajojen reippaasta ja pysyvästä korottamisesta ei teille kelvannut?

Omassa vaihtoehdossaan kokoomus myös nostaisi tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta 200 miljoonalla eurolla. Hallitushan olisi voinut vahvistaa tki-rahoitusta jo ensi vuoden talousarviossaan priorisoimalla menoja. Kautensa loppuun mennessä hallitus on nykyisen suunnitelmansa mukaan leikkaamassa pysyvää tieteen rahoitusta yhteensä yli 100 miljoonaa euroa. Kokoomuksella on tähänkin parempi oma vaihtoehto ollut esittää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen poissa, edustaja Kalli poissa, edustaja Kiuru, Pauli poissa, edustaja al-Tae poissa. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

14.25 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Oikeastaan ajattelin tässä puheenvuorossani keskittyä enemmän kulttuurin puolelle, mutta todettakoon tässä vaiheessa kiitokset ministerille ja kiitos hyvästä yhteistyöstä. Lämmin kiitos siitä, että puhutte aina ja hallitus välittää koulujen tasa-arvosta. Mielestäni se on aivan upea asia, että kaikin puolin torjutaan sitä, että koulut olisivat eriarvoisia. Ne ovat lasten työpaikkoja, ja siellä pitää olla kaikilla hyvä olla. Tämä on tärkeää myös siksi, että puhuitte äsken esimerkiksi eriytymisestä. Itselteni tämä lähiöiden kehittäminen kokonaisvaltaisesti on aina sydänasia, ja yhtenä kulmakivenähän siinä on nimenomaan koulutuksellinen tasa-arvo ja hyvät koulut kaikkialla.

Puhemies! Tästä kulttuuripuolesta sen verran, että olen erittäin tyytyväinen sivistys- ja tiedejaostossa tekemiimme lisäyksiin ja painopisteisiin. Sanoisinko, että lukeminen ja luo-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

vuus kannattavat aina, jos voisi tällaista sanontaa käyttää, nimittäin näihin me panostamme. Lukemisen iso projekti saa jatkoa erilaisin toimin, ja tietenkin olen iloinen siihen liittyvistä rahoituksista. Tietenkin erityisesti minun sydäntäni lähellä on Tampereella sijaitseva Lastenkirjainstituutti, joka toteuttaa tämmöistä valtakunnallista Lukemo-hanketta. Olen itsekin käynyt siellä vierailulla ja tutustunut asiaan, ja se on hyvin tärkeää.

Kaiken kaikkiaan pidän myös hyvänä sitä, että kulttuuriin ylipäätään, yleisesti me satamme ja suuntaamme omaa painotustamme sinnepäin. Olen iloinen siitä, että me tarjoamme esimerkiksi lapsille myös mahdollisuuden kulkea käsi kädessä kulttuurin kanssa tukemalla tätä Taidetestaajat-toimintaa, joka tarjoaa kaikille kasiluokkalaisille mahdollisuuden päästä taide-elämyksen pariin. Kaikilla lapsilla se ei tapahdu automaattisesti, ja siksi on tärkeää, että koulun kautta myös esimerkiksi tämänkaltaista mahdollisuutta lapsille annetaan. Uskon vakaasti siihen, että elämä on helpompaa ja koko yhteiskunta hyötyy siitä, että rohkaisemme ihmisiä, kaiken ikäisiä ja myös lapsia ja nuoria, luovuuteen.

Puhemies! Otin jo debatissa esille tämän kirjastoasian, en toista sitä, mutta kulttuurin puolella olen tyytyväinen myös siitä, että me ylipäätään panostamme ja mainitsemme moneneen kertaan tässä sellaisen asian kuin taiteilijoiden toimeentulon eri kysymysten muodossa. Me muun muassa teemme lisäyksiä kuvataiteen ostamiseen, mikä tukee asiaa, ja myös kaiken kaikkiaan [Puhemies koputtaa] puhumme muun muassa mahdollisuudesta taitelijapalkkaan.

Meillä on hyvä mietintö, siellä on paljon näitä asioita sisällä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Tässä vaiheessa annan ministerille viimeisen puheenvuoron tähän istuntoon. — Olkaa hyvä, 3 minuuttia.

14.28 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Haluan vielä kerran kiittää kaikkia edustajia erinomaisesta keskustelusta ja monista hyvistä kysymyksistä. Tänäkin on käynyt ilmi, kuinka vahvasti kuitenkin sivistys, koulutus, kulttuuri ja taide todellakin on meidän kaikkien yhteinen asia, ja että monet niistä huolista, joita tämän keskustelun aikana on noussut esille liittyen oppimistuloksiin tai lasten ja nuorten hyvinvointiin, ovat myöskin ongelmia ja teemoja, jotka vahvasti meitä kaikkia yhdistävät.

Haluan vielä kerran todeta, kun se kerta toisensa jälkeen myöskin tässä keskustelussa tulee ilmi: Tämä hallitus käyttää siis sekä pysyviä että määräaikaista määrärahoja koulutuksen rahoituksen vahvistamiseksi. Syy on se, että ne resurssitarpeet ovat merkittäviä kaikilla koulutuksen eri asteilla johtuen siitä, että tässä oli niin pitkä kehitys ja niin pitkä vaihe Suomessa, jolloin koulutuksen rahoitustason suunta oli laskeva. Aika paljon täällä käytetään hankehumppa-ilmaisua, ja on totta kai äärimmäisen tärkeätä, että me ennen kaikkea huolehditään siitä, että perusrahoituksen taso kehittyy suotuisalla tavalla, mutta kyllä näillä valtionavustuksilla on myöskin paikkansa tässä kokonaisuudessa, koska silloin kun me myönnetään valtionavustuksia, kuten on tehty esimerkiksi koronakriisin yhteydessä, silloin me pystymme määrittämään tarkasti, että niitä pitää käyttää juuri esimerkiksi oppimisen tukeen tai opettajien palkkaamiseen lisää. Eli käyttäen tätä välinettä me pystymme kaikkein parhaiten varmistumaan siitä, että ne rahat, mitkä on tarkoitettu koulutukseen ja lasten ja nuorten tukeen, myöskin käytetään tähän tarkoitukseen.

Monet edustajat nostivat esille koronapandemian ja ne vaikutukset, mitä sillä on ollut, ja ne ovat aivan oikeita huomioita. Vaikka meillä ei ole ollut peruskoulun puolella nyt valtakunnallista suositusta etäopetuksesta, niin nämä toistuvat tilanteet, joissa voi olla karantee-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

nipäättöksiä ja voi olla, että joku oppilas ei ole saanut virallista päätöstä ja joutuu olemaan omaehtoisessa karanteenissa, rikkovat sitä koulupäivän arkea, ne rikkovat niitä rutiineja siellä oppilaitosten ja koulujen arjessa. Eli kyllä tämä pandemia näkyy erittäin vahvasti kouluissa, muissa oppilaitoksissa ja myöskin päiväkodeissa edelleen ja tulee näkymään myöskin kauan tämän jälkeen, valitettavasti. Siksi on niin tärkeätä, että me myöskin valtion tasolla varaudutaan siihen, että me käytetään lisäresursseja oppimisvajeeseen vastaamiseen ja tähän hyvinvointivajeeseen vastaamiseen. Tulen opetusministerinä esittämään, että tätä koronarahoitusta jatkettaisiin vielä lukuvuodelle 22—23, koska tämä pandemia ei ole vielä lasten ja nuorten osalta ohi.

Poikien tilanteesta haluan ihan lopuksi vielä sanoa, että monet niistä toimista, mitä tämän hallituskauden aikana tehdään, ovat sellaisia, jotka tulevat hyödyttämään erityisesti poikia. Oppivelvollisuuden laajennus, ammatillisen koulutuksen resurssien vahvistaminen ja oppimisen tuen järjestelmän uudistaminen ovat tärkeitä siksi, koska pojat valitettavasti tällä hetkellä ovat yliedustettuna esimerkiksi oppimisen tuen tarvitsijoiden piirissä tai koulupudokkaiden keskuudessa. Siksi on tärkeätä myöskin nähdä, mitkä toimenpiteet ovat juuri ne, jotka itse asiassa hyödyttävät erityisesti poikia ja joilla me halutaan tukea poikien pärjäämistä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Hyvä, kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö poissa. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

14.32 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos ministeri Andersonille ja Kurviselle ansiokkaasta työstä sivistyksen, koulutuksen, kulttuurin ja nuorison hyväksi. Olette välittäneet oppilaista pienimmästä suurimpaan.

Korona on lisännyt yksinäisyyttä ja mielenterveyden ongelmia. Yksinäisyys tuntuu siltä, että jos katoaisi maailmasta, kukaan ei huomaisi. Yksinäisenä tuntee itsensä näkymättömäksi ja tarpeettomaksi. Pandemia on lisännyt yksinäisyyden kokemusta. Eniten sitä on tullut koululaisten, vanhusten sekä toimintarajoitteisten ja vammaisten keskuuteen. Yhteydenpito ystäviin, läheisiin ja sukulaisiin on vähentynyt. Yksinäisyys on lisääntynyt myös perheissä. Tämä kaikki heijastuu myös päivähoitoon, varhaiskasvatukseen ja kouluun. Kotien ja koulujen tilanteet kietoutuvat tiiviisti yhteen.

Viime maanantaina julkaistujen tutkimustulosten mukaan joka kolmas korkeakouluopiskelija kärsii ahdistuksen ja masennuksen oireista. Moni opiskelija opiskelee korkeakoulussa toista vuotta niin, ettei ole päässyt lähiopetukseen, vuorovaikutukseen, kasvokkain toimimiseen. Opiskelijat eivät ole voineet kiinnittyä opiskelijayhteisöön, ja yksinäisyys on pahentunut.

Ministeri Kurvinen päätti alkuvuodesta uusista avustuksista korkeakouluopiskelijoiden opintojen ja hyvinvoinnin edistämiseen koronan aikana. Tämä on tärkeä päätös, sillä korona-aika on vaikuttanut monin tavoin korkeakouluissa opiskelevien elämään. Monet korkeakoulut ovat jatkaneet tänä syksynä koko ajan etäopetuksessa. On myös toisenlaisia esimerkkejä. Esimerkiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulu on toiminut koko ajan lähiopetuksessa. Esimerkiksi Vaasassa yliopisto-opiskelijat ovat etänä mutta ammattikorkeakoulun opiskelijat lähiopetuksessa. Olisi syytä löytää yhtenäinen linja.

Arvoisa puhemies! Käsi on sitä varten, että tartumme siihen ja pidämme kiinni. Suu on sitä varten, että hymyilemme ja sanomme, että on ollut ikävä. Silmät ovat sitä varten, että tavoitamme toiset ja kolmannet, välitämme iloa ja toivoa. Tehdään Suomesta välittämisen

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

valtakunta, jossa kukaan ei jää koulussa yksin. Meitä kaikkia tarvitaan auttamaan toisia. Pidetään yhtä ja välitetään. Toivotan herra puhemiehelle ja rouva ministerille rauhausaa joulua ja välittämisen vuotta 2022!

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia kovasti. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

14.35 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Kinnusen hienon, todella hienon, puheenvuoron päätteeksi ehkä vielä pari sellaista positiivista nostoa, jotka liittyvät ensi vuoden budjetointiin opetus- ja kulttuuriministeriön osalta.

Toinen näistä on täälläkin sivuttu Harrastamisen Suomen malli, johon tulee siis pysyvää, nimenomaan pysyvää, rahoitusta. Se on erinomainen esimerkki siitä tahdosta ja arvomaailman lähtökohdasta, mitä hallitus katsoo mahdollisuuksiksi lapsille ja nuorille toteuttaa omaa luovuuttaan, toteuttaa omaa liikunnallisuuttaan ja toteuttaa omia intohimojaan. Nämä harrastukset, joista varmaan meillä kaikilla täällä salissa olevilla on omasta lapsuudesta ja nuoruudesta esimerkkejä, ovat kuitenkin niitä asioita, jotka kantavat elämänmittaisella polulla hyvin pitkälle. Niistä tulee muistoja, niistä tulee taitoja, niistä tulee ystäviä. Näiden merkitys jokaisen elämässä on todella suuri.

Toinen asia on tämä opintotuen tuloarajojen nosto, joka siis ensi vuoden osalta tapahtuu 25 prosentilla. Myöskin se on osaltaan yksi vastaus meille kaikille tuttuun työvoimapuolaan, jota esimerkiksi palvelualoilla on kautta Suomen. Opiskelijat ovat myöskin hyvä mahdollisuus vahvistaa osatyömarkkinoita — ja totta kai nuorille tärkeää työelämäkokemusta, niin sanottuja CV-merkintöjä, jotka mahdollistavat sitten myöhemmin myöskin työn saannin paremmin. Tämä on siis huomattava parannus, jolla on opiskelijoiden yksimielinen tuki.

Täällä kaikki kuulumme kokoomuksen kipuulun tämän asian suhteen. Heidän kantavana kärkenään, kritiikkinä on se, että miksei siitä saman tien luoda pysyvää. Kuten ministeri Kurvinenkin on esittänyt, halutaan ensin tarkastella opintotuen korottamisen vaikutusta opintoaikoihin, mikä on järkevä toimenpide — myös havainnoida — ensi vuoden osalta. Kenelläkään meillä ei ole varmaan tarkoitus se, että opiskelijat ikään kuin alkavat [Puhemies koputtaa] venyttämään omia opintojaan ja opintoaikojaan. [Puhemies: Aika!]

Haluan suuresti myös kiittää molempia ministereitä ja puhemiestä ja toivottaa hyvää lähestyvää joulua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia samoin! — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

14.38 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Todella tärkeän hallinnonalan kohdalla ollaan nyt tekemisissä, ja olen iloinen, kuten tässä aikaisempi edustaja hyvin kuvasi, siitä suunnanmuutoksesta ja asenteesta, joka nyt on nähtävissä. Suhtaudumme vakavuudella tähän erittäin tärkeään hallinnonalaan ja sen merkitykseen koko Suomelle, sen merkitykseen ihmisille, sen merkitykseen myös taloudelle, koska osaamisen kautta me rakennetaan myös sitä pohjaa, johon meidän elinkeinoelämä tulevaisuudessa pohjautuu.

Tässä ovat kyseessä myös kulttuurin määrärahat — erittäin vaikeat korona-ajat niin kulttuurin kuin lasten osalta — ja meidän pitää tunnistaa tulevaisuudessa yhä paremmin se, että myös kulttuuri on ihan samanarvoinen osa meidän taloutta kuin vaikka jotkut muut

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

kohteet, joihin taas sitten olemme ehkä suhtautuneet enemmän sellaisena taloudellisena tekijänä. Meillä on äärimmäisen hyvät mahdollisuudet nostaa kulttuurialojen osuutta Suomen talouskasvusta myös edelleen.

Tästä hyviä esimerkkejä on nähty elokuvateollisuudesta. Silloin täytyy huolehtia siitä, että käsikirjoittajilla ja elokuvantekijöillä on mahdollisuudet toteuttaa sitä työtään — esimerkiksi.

Yksi keskeinen asia on toki muotoilu, ja siitä onkin ollut Suomessa erilaisia projekteja, mutta en näe sitä vielä kuitenkaan yhtä keskeisenä osana tätä meidän talouspoliittista keskustelua kuin esimerkiksi teollisuus on. Tämä on nyt todella tärkeä tunnistaa, että on kyse ihan yhtä lailla tärkeistä toimialoista. Naapurimaassa Ruotsissa tosiaankin jo esimerkiksi musiikkiteollisuuden osalta on hyvin varhain huomattu se, miten merkittävää se on.

Vaikka me ollaan tehty nyt hyviä panostuksia, niin on tärkeätä huolehtia niiden jatkuvuudesta. Tämä harrastustakuu on aivan erinomainen uudistus tällä kaudella. Siitä me voidaan olla ylpeitä. Lisäksi nyt sitten on erilaisia kohdennuksia tehty lasten ja nuorten hyvinvointiin, mutta toivon, että nämä jatkuvat.

Tiederahoituksen osalta on nyt saatu hyvä parlamentaarinen sopu aikaiseksi, ja sen pitää näkyä myös täällä euroissa sitten jatkossa, koska se panostus myös moninkertaisesti tuo meille takaisin.

Erityisesti on kiinnitettävä huomiota henkilöstön jaksamiseen. Tästä on nyt hälyttäviä esimerkkejä varhaiskasvatuksessa, ja se vaatii meiltä panostusta ja näiden naisvaltaisten alojen huomiointia ihan yhtä lailla kuin kaikkia muitakin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

14.41 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala on, niin kuin tässä aikaisemmassakin puheenvuorossa tuotiin esille, yksi tärkeimmistä hallinnonaloista.

Mutta, puhemies, halusin ottaa tämän puheenvuoron siitä syystä, kun tässä salissa varsinkin tuolta oikealta laidalta tuotiin esille tätä opintotuen tulojen korottamista, että tämä tulojen nostaminen olisi kuulemma jäänyt johonkin puolitiehen. No, nythän tämä tulojen nostaminen neljänneksellä on huomattava parannus opintotuen tuloihin. Opiskelijat saavat tehdä enemmän työtä opintojen ohessa menettämättä opintotukea. Ja tämmöistä esitystä täältä oikealta laidalta varsinkin kokoomuksen suunnalta ei ole tullut viime vaalikausien aikana. Heillä, aikaisemmillä hallituksilla, olisi ollut mahdollisuus tähän tarttua, tehdä tämä tärkeä uudistus. Nythän tämä tietenkin on kokeilu vuodeksi eteenpäin, mutta niin kuin tiede- ja kulttuuriministerikin on todennut, niin jos vain löytyy tahtoa tälle asialle enemmän, tämä 25 prosentin korotus voitaisiin ottaa ihan pysyväksi malliksi.

Mutta ennen kaikkea minä muistutan siitä, että vihdoinkin ja viimein tämä korotus on tehty. Tämä hallitus siihen pystyi. Tärkeä asia, tämä muutos. Päätoimisen, yhdeksän kuukautta vuodessa opintotuen piirissä olevan opiskelijan mahdollisuus lisätuloihin ensi vuonna: 3 000 euroa — puhemies, hyvät edustajat, 3 000 euroa — ja tähän nousee sitä kautta nykyisestä 12 500 euron tulorajasta sinne 15 630 euroon. Tämä on merkittävä parannus. Tämä luo mahdollisuuden opiskelijoille siihen, että nyt voidaan tehdä vähän paremmalla mielellä töitä. Ja kyllä opiskelijat ja opiskelijajärjestötkin ovat olleet tästä uudistuksesta iloisia. Ja nyt opiskelijoitten asema, työnteon mahdollisuudet kohenevat keskustalaisen tie-

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

de- ja kulttuuriministerin ja tämän hallituksen toimesta, ja siitä me voimme olla näin joulun alla iloisia, että ensi vuonna opiskelijat voivat tyytyväisin mielin tehdä vähän enemmän tulotasonsa nostamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

14.44 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Yhden toiveen unohdin välittää ministeri Anderssonille, pyytää häneltä, ja se on se, että nyt yhdessä vielä tällä vaalikaudella opetusministeriön, TEMin ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa ratkaistaisiin se korkeakouluopiskelijoiden osalta oleva loukku, missä työtön jo tutkinnon suorittanut lähtee kouluttautumaan toiseen tutkintoon parantaakseen työmarkkina-asemaansa. Se ei nyt tällä hetkellä ole mahdollista, ja tämä vaatisi kolmen ministeriön yhdessä tuumin olevan asian, koska me juuri halutaan, että korkeakoulun läpäisseitten määrä vielä entisestään nousisi. Ja kyllähän me halutaan työmarkkina-asemaa parantaa kaikkien osalta.

Arvoisa puhemies! En nyt juuri halua valmiiksi ruveta muistelemaan vanhoja, mutta edustaja Vikmanin puheenvuoron sisällön — se oli tämmöinen koulutuslupaus kakkonen — tarkkaan kyllä käyn tulostamassa, laitan sen ilmoitustaululle ja lupaan seurata intensiivisesti, käykö sille samalla lailla kuin edellisen hallituksen koulutuslupaukselle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Holopainen mahtuu tähän jaksoon. — Olkaa hyvä.

14.46 Mari Holopainen vihr: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä vielä jatkan poikkeuksellisesta tilanteesta ja hyvistä saavutuksista tällä hallituskaudella.

Tiedetään, että lasten ja nuorten hyvinvointi on kärsinyt vakavasti tämän epidemian aikana, ja nyt toivoisin, että kun nykyisten tietojen valossa aika pitkään joudumme vielä elämään jonkinasteisen epidemian kanssa, kenties vuosia — voi olla, että tilanne helpottuu ajoittain ja sitten taas heikkenee — ehkä saataisiin tämä meidän koronarajoitusten kokonaisuus toimivaksi, vaikuttavaksi ja aidosti sellaiseksi, että se huomioi tämän hallituksen lapset ensin -periaatteen. Nyt on kantautunut tietoja siitä, että meillä joissain kouluissa, päiväkodeissa on peruttu jopa ulkotapahtumia, joulujuhlia, joista kuitenkin tiedetään, että ulkotiloissa tarttuvuus on huomattavasti heikompi kuin sisätiloissa. Samaan aikaan meillä on tilanne, että meillä — nykyisen lainsäädännön mukaisesti aivan oikein toimivat, eli vastuu on tässä salissa — voidaan järjestää salibandyottelu, jossa on tuhansia ihmisiä, satoja ihmisiä aivan vierekkäin puhumassa, huutamassa ilman kasvosuojaimia. Varmasti on niin, että epidemian etenemisen kannalta nämä rajoitukset eivät ole tällöin ihan kaikilta osin toimivia, vaikuttavia eivätkä myöskään lasten oikeuksia huomioivia.

Sen lisäksi meidän pitäisi aina mahdollistaa lasten koulunkäynti mahdollisimman pitkään, ja on syytä pohtia, miksi joissain maissa on käytössä erilaiset testausmenetelmät, pikatestit hyvin säännöllisestikin koululaisille. Sen lisäksi on juuri tullut tutkimustietoa siitä — ja on toki ollut aiemminkin saatavilla, mutta nyt myös uudemmpaa tietoa — että tuuletaminen auttaa huomattavasti tämän viruksen leviämisen estämisessä. Joten meillä on paljon keinoja, joita me voitaisiin vielä ottaa käyttöön, ja kiitos kouluille jaksamisesta. Kiitos opettajille, jotka ovat venyneet etäkoulun osalta ensin ja nyt varsinaisissa poikkeusoloissa. Voi olla, että joudutaan jossain vaiheessa etäkouluun laajemminkin, jos oikein huonosti

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

käy, mutta lapset ensin -periaatteen täytyy toteutua. Ei voi olla niin, että meillä ovat vaikka massatapahtumat auki ja koulut kiinni. Se ei ole oikea priorisointi. Meidän täytyy laatia suunnitelma, jossa me huolehditään siitä, että ensisijaiset toiminnot tässä yhteiskunnassa pidetään aina mahdollisimman pitkään auki, ja kyllä minä lasken koulun sellaiseksi, lasten oikeuden koulunkäyntiin.

Lisäksi vielä kiitän siitä, että nyt on saatu liikkeelle hallituksen toimesta D-viisumin jatko-osa, jossa me huolehditään siitä, että opiskelijat, tutkijat perheineen pääsevät hyvin helposti Suomeen. Tavoitteena on jopa kolminkertaistaa [Puhemies koputtaa] kansainvälisten opiskelijoiden määrä Suomessa — erittäin tärkeä talouspoliittinen teko myöskin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja sitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.49.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 14.50.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua pääluokasta 29. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

14.50 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Halusin vielä ottaa puheenvuoron ja kiittää siitä, että tämä hallitus on taiteen ja kulttuurin suuntaankin kohdentanut rahoitusta. Valtiovarainvaliokunnan mietintöönkin on kirjattu näin: ”Lisärahoitus on esittävän taiteen kentälle tässä tilanteessa erittäin tärkeää työllistämisen, toiminnan jatkuvuuden ja kehittämisen kannalta. OKM on hyväksynyt valtionosuusrahoituksen piiriin aiemmin mukana olleiden lisäksi 12 uutta teatterin, tanssin ja sirkuksen toimijaa. Myös vapaan kentän avustukset nyt nousevat.” Tämä on minun mielestäni todella hyvä uusi edistys ja linjaus. Kulttuuri on tärkeää varsinkin tässä ajassa, ja kun koronan myötä moni kulttuuri-ala on ollut ahdingossa, olen siitä tyytyväinen, että nyt pikkuhiljaa nostetaan näitä asioita esille.

Sitten myös liikunnan puolelle on tullut hyviä lisäyksiä. Liikunta on myös tärkeä toimiala, ja sitä tulee edelleenkin kehittää.

No vielä kulttuurin puolelta haluan yhden noston ottaa. Nimittäin nytten eduskunta lisäsi tämän kuluvaan vuoteen aikana talousarvioon e-kirjaston kehittämiseen miljoona euroa, jolla kuntien yhteisen e-kirjaston kehittäminen nyt on käynnistynyt. Tämä on hyvä edistysaskel kirjaston toimialalle ja ennen kaikkea siihen, että kirjastoverkostoa tätäkin myötä sitten kehitetään. Kirjastot ovat tärkeitä. Meillä kunnissa ne ovat suoraan sanottuna olohuoneita, missä kuntalaiset pääsevät sitten lukemaan kirjoja, lukemaan aikakauslehtiä ja eritoten sivistämään sitten sitä kautta itseään.

Haluan, puhemies, kiittää tästä valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä tämän hallinnon alan osalta mutta myös kaikkien hallinnonalojen osalta ja näin ollen kiittää ja toivottaa myös hyvää joulua.

Budjetin alikohta PTK 154/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, hyvää joulua! — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

14.52 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Minulla on vain yksi viesti vuodelle 2022. Peruskouluissa ja perusopetuksen puolella on ollut paljon erilaisia kärkihankkeita, ja jotenkin toivon, että nyt ensi vuonna vihdoinkin ymmärretään se, että sen meidän peruskoulun pitää olla jatkuva kärkihanke. Eli panostetaan siihen, mitä siellä tapahtuu, siihen perustyöhön, perusosaamiseen, oppimiseen ja yhdessäoloon. Olkoon se viesti myöskin tämän valtiovarainvaliokunnan mietinnön pohjalta, eli perusasiat kunniaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

14.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Nyt haen kyllä siltaa. Jos se sillanrakennus onnistuu ja puhemies sen sallii, niin minuutin sillanrakennus.

Tässä opetus- ja kulttuuriministeriön keskustelussa puhuttiin kirjastoista, puhuttiin koulutus-, peruspalveluista. Ne ovat tärkeitä, isoja asioita. Minä juoksin tuolta hyvin kaukaa ollakseni edellisessä asiakohdassa, joka käsitteli ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ennen kaikkea ulkopolitiikkaa, ja sillä osa-alueella, niin kuin tälläkin osa-alueella, mistä me nyt puhumme, liian usein asetetaan vastakkain maailman tilanne, maailman köyhät, ja Suomen köyhät. Siihen asiaan halusin vain sanoa sen ajatuksen, että se, joka on solidaarinen Suomessa, on solidaarinen globaalisti. Ja se, että me ratkaisemme globaalitasollakin yhteisiä ongelmia, auttaa meitä suomalaisia.

Ja sitten tulee valtion varojen käytöstä se iso asia, jonka halusin sanoa. Se tulee siitä, miksi me aina puhuessamme esimerkiksi globaaliköyhyyden ongelmista otamme sen, että se on suomalaisilta köyhiltä pois. Se ei ole, se itse asiassa ei ole. Meillä on monia menoeriä, vaikka opetus- ja kulttuuriministeriön toimiala, tai vaikkapa puolustusmenot, ja halusin lopettaa joulun alla tämän puheenvuoroni siihen, että nobelistit, 50 nobelistia, ovat vedonneet koko maailmaan siinä, että asevarusteluun varustetut voimavarat pudotettaisiin ihan aidosti — 2 prosenttia vuodessa. Varustelumenot ovat vuodesta 2000 kaksinkertaistuneet. Ja tässä jos missä meillä on tilaa kaikilla saada globaaliköyhyyden ongelmiin ratkaisua, ilmastonmuutosongelmiin ratkaisua, vaikka sivistystason nostamiseen, joka on tässä pääluokassa, eli meillä on voimavaroja, jos me niin tahdomme.

Hyvää joulua!

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Hyvää joulua! Kiitoksia puheenvuorosta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.